

**UCHWAŁA NR XI/82/15
RADY GMINY SULIKÓW**

z dnia 28 października 2015 r.

w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515) **Rada Gminy Sulików uchwala, co następuje:**

§ 1.

Uchwala się „Strategię Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015 – 2025” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Traci moc Uchwała Nr XXI/143/04 Rady Gminy Sulików z dnia 27 października 2004 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Sulików.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sulików.

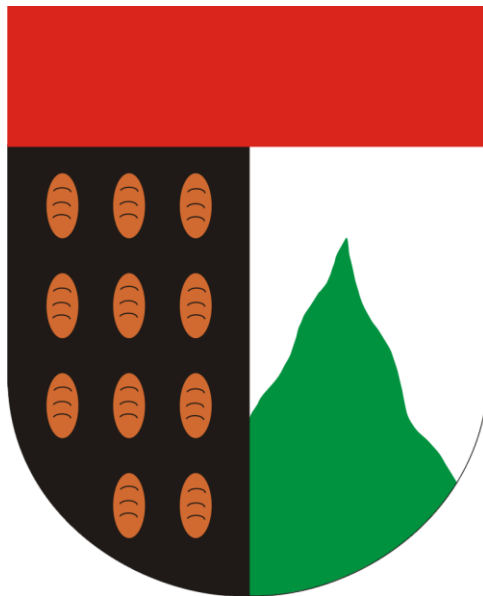
§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jan Solecki

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025

Sulików 2015

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Metodyka opracowania.....	4
2. Położenie geograficzne	6
3. Diagnoza strategiczna	8
3.1. Sfera społeczna	8
3.1.1. Demografia.....	8
3.1.2. Ochrona zdrowia	10
3.1.3. Pomoc społeczna	10
3.1.4. Edukacja i placówki oświatowe.....	12
3.1.5. Kultura i sport	15
3.2. Sfera gospodarcza.....	20
3.2.1. Rynek pracy.....	20
3.2.2. Przedsiębiorczość	22
3.2.3. Turystyka i rekreacja	25
3.2.4. Społeczeństwo obywatelskie	27
3.2.5. Bezpieczeństwo.....	28
3.3. Infrastruktura techniczna.....	30
3.3.1. Sieć drogowa.....	30
3.3.2. Zaopatrzenie w prąd, gaz i energię cieplną	31
3.3.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna.....	32
3.3.4. Gospodarka odpadami	33
3.3.5. Gospodarka mieszkaniowa	33
4. Analiza SWOT	35
5. Konstrukcja strategii rozwoju	37
5.1. Misja i wizja	37
5.2. Plan operacyjny strategii	38
6. Procedury wdrażania, monitoringu i ewaluacji.....	49
7. Analiza spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	52
Zakończenie	58
Spis tabel	59
Spis rycin	59

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 to dokument wytyczający wizję gminy Sulików, jej misję oraz długofalowe cele i zadania, które przyczynią się do realizacji zaprojektowanej wizji. Dzięki wspólnym działaniom władz gminy, urzędników, ale również partnerów sektora biznesu i organizacji pozarządowych oraz mieszkańców ma zapewnić długookresowy rozwój gminy i realizację zaplanowanego w dokumencie scenariusza zmian.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025, zaakceptowana przez społeczność lokalną i uchwalona przez Radę Gminy, powinna stać się kluczowym dokumentem generującym dynamiczny rozwój społeczny i gospodarczy gminy Sulików. Strategia ma pomóc władzom lokalnym, urzędnikom i liderom społecznym w przyjmowaniu celów i kierunków bieżących działań, ich skoordynowaniu i uporządkowaniu, ma przyczynić się do lepszego wykorzystania zasobów ludzkich, infrastrukturalnych i finansowych, w tym zwiększyć możliwość zdobywania środków zewnętrznych. Stanowi centralną oś projektującą działania gminy zmierzające do rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, przestrzennej, ekologicznej i dziedzictwa kulturowego. Strategia ma tak sterować rozwojem gminy by godzić interesy władz lokalnych oraz wyższych szczebli administracji z preferencjami mieszkańców, organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 składa się z siedmiu rozdziałów. Pierwszy prezentuje strategię jako dokument wspierający rozwój gminy i przedstawia metodykę jego opracowania. Drugi rozdział prezentuje położenie gminy Sulików, trzeci zaś jest obszerną diagnozą sytuacji w gminie w trzech kluczowych aspektach: społecznym, gospodarczym i infrastrukturalnym. Jest on podstawą zaprezentowanej w kolejnym rozdziale, czwartym, analizy SWOT. W rozdziale piątym sformułowano misję i wizję gminy, obszary i cele strategiczne, a także przyporządkowane im cele operacyjne i zadania. Zaprezentowano również proponowany harmonogram realizacji strategii. Kolejny rozdział, szósty, prezentuje procedury w zakresie wdrażania, monitoringu i ewaluacji dokumentu. W związku z tym, iż działalność gminy powinna być spójna z założeniami strategicznych dokumentów unijnych i krajowych – w rozdziale siódmym wskazano na zgodność strategii z kluczowymi dokumentami strategicznymi.

1. Metodyka opracowania

Strategia jest narzędziem stymulowania i projektowania rozwoju, które ukierunkowuje działania władz publicznych oraz wskazuje obszary wymagające oddziaływań i finansowania. Prawidłowa realizacja zadań samorządów wymaga dziś stosowania zasad zarządzania strategicznego, w tym profesjonalnego diagnozowania i planowania działań w obrębie świadczenia usług publicznych i zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lokalnej dla ich profesjonalnej realizacji oraz racjonalizacji wydatków budżetowych.

Zarządzanie strategiczne to ukierunkowany na przyszłość „proces planowania i wyboru celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych, wdrażania przyjętych postanowień, a także monitorowania i kontroli wykonania przyjętych ustaleń”¹. Podstawę dla dobrego i efektywnego zarządzania strategicznego stanowi strategia, którą określić możemy jako „dokument kompleksowy określający uwarunkowania (selektywna i dynamiczna diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej lub przestrzennej kraju i kierunki rozwoju kraju lub jego części albo danego sektora gospodarki, określający cele strategiczne i działania służące osiągnięciu założonych celów przy pomocy różnych instrumentów prawnych, finansowych, organizacyjnych itd. Strategia, zawierając konkretne i wyselekcjonowane cele i priorytety, tworzy ramy dla systemu monitorowania”².

Wśród dokumentów stanowiących podstawę zarządzania rozwojem lokalnym w gminie kluczowe miejsce zajmuje strategia rozwoju, a więc kompleksowy dokument, opracowywany przy współdziałaniu mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych, określający podstawowe uwarunkowania (diagnozę sytuacji), cele i kierunki rozwoju gminy oraz działania służące ich osiągnięciu³. Takim dokumentem jest właśnie *Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025*.

Stworzenie dobrej strategii nie jest możliwe bez prawidłowego diagnozowania stanu wyjściowego oraz określenia potrzeb i preferencji mieszkańców. Diagnoza przeprowadzona została w oparciu o dane będące w zasobach gminy Sulików, a także Głównego Urzędu Statystycznego i innych instytucji publicznych. Istotnym jej

¹ H. Gawroński, *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 31-32.

² J. Górniak, S. Mazur (red.), *Zarządzanie strategiczne rozwojem*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012, s. 303.

³ J. Górniak, S. Mazur (red.), *Zarządzanie strategiczne rozwojem*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012, s. 306.

elementem była również dyskusja w ramach warsztatów z liderami lokalnymi, reprezentowanymi przez władze samorządowe i pracowników urzędu, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz kierowników jednostek organizacyjnych, a także mieszkańcami. Analiza uwarunkowań ekologiczno-przestrzennych, społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych pozwoliła na określenie silnych i słabych stron gminy Sulików oraz szans i barier (zagrożeń) rozwojowych. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza preferencji mieszkańców i lokalnych liderów co do kierunków dalszego rozwoju pozwoliła na określenie obszarów strategicznych, celów strategicznych, operacyjnych i zadań prowadzących do ich realizacji.

Metodę opracowania strategii określić należy jako partycypacyjną, łączącą podejście eksperckie z zaangażowaniem władz gminy, urzędników i społeczną metodą tworzenia dokumentu⁴. Założono, że strategia rozwoju nie może powstać bez lokalnej społeczności – zarówno radnych, jako przedstawicieli mieszkańców, jak również ich samych. Niniejszy dokument jest więc wynikiem wspólnej pracy przedstawicieli władz gminy Sulików, radnych, przedstawicieli placówek, instytucji i organizacji działających w gminie, lokalnych liderów, mieszkańców oraz ekspertów.

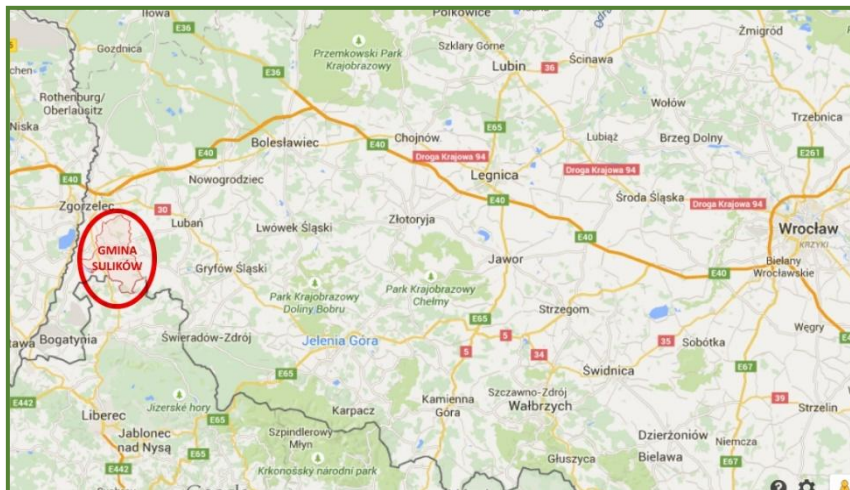
Zakres opracowania obejmuje problemy, które mogą być podstawą do sporządzenia długo-, średnio- i krótkoterminowych planów działań, w których cele strategiczne znajdują wyraz w postaci celów operacyjnych i konkretnych zadań na poszczególne lata. Horyzont czasowy strategii określono na lata 2015-2025.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 jest skierowana do dwóch głównych kategorii adresatów. Po pierwsze, to osoby i podmioty z gminy Sulików, a więc mieszkańcy, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze, instytucje publiczne i władze gminy. Po drugie, strategia jest dokumentem kierowanym na zewnątrz – wskazuje władzom powiatu, województwa, potencjalnym inwestorom, partnerom, spójny wizerunek gminy i jej misję, a przez to uwiarygodnia jej obraz jako partnera i potencjalnego projektodawcę.

⁴ D.C. Wagner (red.), *Strategie rozwoju gospodarczego miast i gmin. Przykłady dobrych rozwiązań*, LGPP, Warszawa 1999, s. 14-15; M. Ziółkowski, *Proces formułowania strategii rozwoju gminy*, Instytut Przedsiębiorczości i Samorządności, Warszawa 2000, s. 24-25.

2. Położenie geograficzne

Gmina Sulików położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie zgorzeleckim. Leży przy południowo-zachodniej granicy Polski, sąsiadując bezpośrednio z Czechami, niedaleko od granicy z Niemcami. Przejście graniczne z Czechami w Zawidowie położone jest w odległości ok 8 km od gminy, zaś do przejść granicznych z Niemcami odległość wynosi: do Zgorzelca 7 km i Jędrzychowic 5 km. Odległość z Sulikowa do Wrocławia wynosi 160 km, do Pragi 140 km, Berlina 286 km, zaś Warszawy 505 km.

Rycina 1. Położenie gminy Sulików

Źródło: www.google.pl/maps.

Gmina sąsiaduje z małą gminą miejską Zawidów oraz gminą wiejską Zgorzelec z powiatu zgorzeleckiego i gminami wiejskimi Platerówka oraz Siekierczyn położonymi w powiecie lubańskim, a od południa z Czechami (powiat Frydlant).

Rycina 2. Gmina Sulików na tle gmin powiatu zgorzeleckiego

Źródło: www.administracja.mac.gov.pl/adm/baza-jst/mapa-administracyjna/278,MAPA-ADMINISTRACYJNA.html.

Gmina Sulików zajmuje powierzchnię ok. 95,2 km². Obszar Gminy jest podzielony na 15 obrębów geodezyjnych. Gmina obejmuje 22 miejscowości i 16 sołectw: Bierna, Mała Wieś Dolna, Mała Wieś Górna, Miedziana, Mikułowa, Radzimów Dolny, Radzimów Górny, Skrzydlice, Stary Zawidów, Studniska Dolne, Studniska Górne, Sulików, Wilka, Wilka Bory, Wrociszów Dolny oraz Wrociszów Górny.

Sulików jest gminą typowo rolniczą, użytki rolne i lasy stanowią tu ponad 90% powierzchni. Obszar Gminy znajduje się w obrębie Pogórza Izerskiego, które można podzielić na cztery części fizyczno-geograficzne: Wzgórza Zalipiańskie, Wysoczyznę Siekierczyńską, Obniżenie Zawidowa i Równinę Zgorzelecką. Najwyższym punktem na terenie gminy jest szczyt Wyszyny (ponad 400 m n.p.m.). Rzeźbę terenu urozmaicają lokalnie pagóry (na ogół bazaltowe), a największy z nich zwany Górą Ognistą posiada wysokość względną ok. 70 m i jest eksploatowany przez kopalnię bazaltu w Sulikowie. Krajobraz Gminy poroźcinany jest malowniczymi wciosowymi dolinkami potoków Lipy, Czerwonej Wody i Płonki.

Gminą partnerską Sulikowa jest gmina Hohendubrau.

3. Diagnoza strategiczna

3.1. Sfera społeczna

3.1.1. Demografia

Gmina Sulików w 2014 roku liczyła nieco ponad 6 tys. mieszkańców, a liczba ludności licząc od roku 2009 utrzymuje się na względnie stałym poziomie (tabela 1). Największym sołectwem w gminie jest Sulików, który liczy prawie 2 tys. mieszkańców i jest jednocześnie siedzibą gminy. Miejscowość Sulików ma historyczne korzenie miejskie. Świadczy o tym charakterystyczny układ z rynkiem jako centralnym punktem miejscowości. W miejscowości zlokalizowane są szkoły (zespół szkół), przedszkole, ośrodki i zakłady usługowe charakterystyczne dla miasta takie jak ośrodek zdrowia, poczta, warsztaty samochodowe, sklepy, stacja benzynowa, co w dużej mierze wpływa na możliwość ubiegania się o przywrócenie praw miejskich. Do większych sołectw należy zaliczyć jeszcze Studniska Dolne. Najmniejsze sołectwo – Wilka Bory liczy zaledwie 22 mieszkańców.

Tabela 1. Liczba ludności gminy Sulików w latach 2009-2014 z podziałem na sołectwa

Sołectwo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bierna	373	374	370	356	352	349
Wilka	153	150	152	148	146	143
Miedziana	322	334	325	320	322	320
Stary Zawidów	425	422	431	444	440	429
Wrociszów Dolny	183	183	170	168	170	172
Sulików	1984	1994	1959	1945	1946	1942
Mała Wieś Dolna	165	162	161	163	166	162
Mała Wieś Górna	140	138	145	146	147	146
Mikułowa	289	282	270	264	253	258
Radzimów Dolny	359	360	350	347	345	343
Radzimów Górny	456	455	457	449	451	449
Skrzydlice	134	135	136	142	146	154
Studniska Dolne	667	687	683	680	692	693
Studniska Górne	369	365	361	372	376	375
Wilka Bory	21	21	24	21	21	22
Wrociszów Górny	158	159	156	161	158	156
Gmina Sulików	6198	6221	6150	6126	6131	6113

Źródło: Dane gminy Sulików.

Na zmianę liczby ludności wpływa ruch naturalny oraz ruch migracyjny ludności. Podkreślić należy, że liczba urodzeń, poza latami 2011-2012, przeważa w gminie nad liczbą zgonów, stąd poza wskazanymi latami obserwujemy dodatni przyrost naturalny (tabela 2.). Warto to podkreślić, bowiem w województwie dolnośląskim w latach 2009-2014 obserwujemy ujemny przyrost naturalny, który

w 2014 roku wyniósł -0,9, podczas gdy w Sulikowie 0,8. Wprawdzie przyrost naturalny na terenach wiejskich jest wyższy niż w miastach, ale i tak Sulików pozytywnie wyróżnia się na tle terenów wiejskich Dolnego Śląska (przyrost naturalny 0,3 na 1000 mieszkańców). W gminie nie obserwujemy też znaczących ruchów migracyjnych, a saldo migracji – zależnie od roku – jest nieznacznie dodatnie lub ujemne (tabela 3.). Nie mamy więc do czynienia ze znaczącą wymianą, odpływami czy napływami ludności na teren gminy.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy Sulików w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,6	11,3	8,8	11,5	9,3	11,2
Zgony na 1000 ludności	7,9	8,9	10,1	12,0	7,8	7,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,7	2,4	-1,3	-0,5	1,5	0,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Tabela 3. Migracje ludności gminy Sulików w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	93	94	73	80	101	68
Zameldowania z zagranicy	1	1	2	0	1	2
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	64	94	79	69	89	84
Wymeldowania za granicę	1	10	0	8	2	6
Saldo migracji wewnętrznych	29	0	-6	11	12	-16
Saldo migracji zagranicznych	0	-9	2	-8	-1	-4

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Rozpatrując ludność gminy według ekonomicznych grup wieku wskazać możemy na postępujący proces starzenia się ludności Sulikowa – rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym, zaś maleje w wieku przedprodukcyjnym (tabela 4.). Na tle województwa dolnośląskiego Sulików cechuje jednak w miarę młoda struktura demograficzna – osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2014 roku stanowiły 19,2% ludności Sulikowa i tylko 16,8% ludności Dolnego Śląska. Z kolei osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 15,6% mieszkańców Sulikowa, a 19,7% ogółem na Dolnym Śląsku.

Analizując ludność obserwujemy niemalże równy udział ludności według płci w ogóle ludności gminy. W 2014 roku kobiety stanowiły 49,7% ogółu ludności.

Tabela 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Sulików oraz udział kobiet w ogólnej liczbie ludności w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wiek przedprodukcyjny	20,5	20,3	20,0	19,8	19,5	19,2
Wiek produkcyjny	66,0	66,4	66,6	66,2	65,8	65,2
Wiek poprodukcyjny	13,5	13,2	13,5	14,1	14,8	15,6
Udział kobiet	49,8	49,7	49,8	49,8	49,8	49,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

3.1.2. Ochrona zdrowia

Opiekę zdrowotną mieszkańcom Sulikowa zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego w Sulikowie, zlokalizowany przy ul. Wojska Polskiego 18. Swoją pomoc oferuje tu dwóch lekarzy oraz gabinet pielęgniarki. W pobliżu działa również punkt apteczny.

Opiekę specjalistyczną mieszkańcom gminy zapewniają przychodnie i gabinety położone na terenie powiatu zgorzeleckiego: w Zgorzelcu, Bogatyni, Węglińcu, Pieńsku, Zawidowie i Sieniawce.

Pomoc doraźną oraz leczenie szpitalne zapewnia natomiast Wielospecjalistyczny Szpital – Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu, a także szpital Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bogatyni.

3.1.3. Pomoc społeczna

Pomoc społeczną mieszkańcom gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, zlokalizowany przy ul. Pocztovej 7a. W ramach GOPS funkcjonują Dział Pomocy Środowiskowej i Świadczeń, Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych, a także dwa punkty konsultacyjne: Punkt konsultacyjno-informacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz Punkt konsultacyjny ds. przeciwdziałania przemocy.

Ogółem z pomocy i wsparcia w 2014 roku skorzystało 598 osób (283 rodziny), co stanowi 9,8% mieszkańców gminy. Główne powody udzielania pomocy społecznej to: ubóstwo (209 rodzin), bezrobocie (203 rodziny), długotrwała lub ciężka choroba (131 rodzin), niepełnosprawność (92 rodziny) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (67 rodzin). Inne przyczyny, które występowały znacząco rzadziej to: alkoholizm, narkomania, potrzeba ochrony macierzyństwa,

bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenia losowe oraz klęski żywiołowe i ekologiczne⁵.

W ramach świadczenia pomocy społecznej pracą socjalną objęto 196 rodzin, zaś wsparciem asystenta rodziny 16 rodzin. Świadczenia pieniężne przyznano 444 osobom (z 256 rodzin), zaś świadczenia niepieniężne 178 osobom (ze 100 rodzin) – głównie były to zasiłki okresowe i celowe (tabela 5). Wśród świadczeń niepieniężnych dominuje pomoc w postaci posiłku, z której skorzystały 163 osoby, w tym 147 dzieci (tabela 6)⁶.

Tabela 5. Główne świadczenia pieniężne wypłacane z pomocy społecznej w latach 2012-2014

rok	Zasiłek stały		Zasiłek okresowy		Zasiłek celowy ogółem	
	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń
2012	45	424	188	1284	369	115 760
2013	46	432	226	1520	262	94 340
2014	46	412	230	1627	280	56 483

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej, GOPS Sulików.

Tabela 6. Główne świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej w latach 2012-2014

Rok	Posiłek ogółem		Schronienie		Sprawienie pogrzebu		Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej		Usługi opiekuńcze ogółem	
	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń
2012	191	31 252	0	0	2	2	1	12	3	1 836
2013	204	29 811	0	0	0	0	4	45	6	2 633
2014	163	24 643	2	42	5	5	4	42	10	2 766

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej, GOPS Sulików.

Poza świadczeniami z pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej realizuje również zadania w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych oraz pomocy alimentacyjnej. Inne wsparcie, z którego skorzystać mogą mieszkańcy, to dodatki mieszkaniowe, energetyczne czy stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne. Zakres udzielonego w tym zakresie wsparcia zestawiono w tabeli 7. Rodziny korzystają z zasiłków rodzinnych i różnych dodatków do tych zasiłków (np. z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej czy kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego), a także pakietu świadczeń opiekuńczych.

⁵ Ocena zasobów pomocy społecznej, GOPS Sulików.

⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej, GOPS Sulików.

Rodziny korzystają również ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a dzieci ze stypendiów socjalnych dla uczniów i zasiłków szkolnych.

Tabela 7. Inne formy wsparcia mieszkańców gminy w 2014 roku

Świadczenie	Liczba rodzin/świadczeń
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	201 rodzin
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	52 rodziny
Dodatki mieszkaniowe	22 gospodarstwa domowe
Dodatki energetyczne	14 gospodarstw domowych
Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne	152 osoby
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	45 świadczeń
Świadczenie pielęgnacyjne	205 świadczeń
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	1302 świadczeń
Specjalny zasiłek opiekuńczy	20 świadczeń
Zasiłek dla opiekuna	193 świadczeń

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej, GOPS Sulików.

Pomoc społeczna świadczona przez ośrodek pomocy społecznej uzupełniana jest pomocą świadczoną przez powiat zgorzelecki, za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu oraz innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, jak: domy pomocy społecznej (dwa w Zgorzelcu – „Jutrzenka” i „Ostoja” i jeden w Opolnie Zdroju – „Jędrzek”), czy ośrodki wsparcia: dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Zgorzelcu oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie w Opolnie Zdroju. PCPR organizuje również pieczę zastępczą i zapewnia opiekę w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego „Promyk Słońca” w Lasowie⁷.

3.1.4. Edukacja i placówki oświatowe

Zadania z zakresu oświaty na terenie gminy realizują placówki przedszkolne oraz szkoły. Opiekę i edukację dzieciom w wieku przedszkolnym zapewniają: Przedszkole Publiczne w Sulikowie, zlokalizowane przy ul. Dworcowej 2 oraz Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Biernej (Bierna 57). Do przedszkola w Sulikowie oraz Oddziału Przedszkolnego w Biernej uczęszczają również dzieci realizujące tzw. zerówkę. Gmina zapewnia edukację szkolną na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum przy pomocy dwóch placówek: Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum im. Jana Pawła II w Sulikowie (ul. Zgorzelecka 28) oraz

⁷ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu, www.pcpr.powiat.zgorzelec.pl.

Szkoły Podstawowej w Biernej (Bierna 57). Liczbę dzieci korzystających z przedszkoli oraz uczniów zestawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Liczba dzieci i uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych w gminie

Placówka		2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Przedszkole Publiczne w Sulikowie	opieka przedszkolna	75	75	75	74
	grupa „0”	25	25	39	39
Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Studniskach Dolnych*	opieka przedszkolna	0	15	25	25
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Biernej	opieka przedszkolna	35	38	50	50
	grupa „0”	16	23	28	28
Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum im. Jana Pawła II w Sulikowie	szkoła podstawowa	191	179	202	197
	gimnazjum	173	176	154	137
Szkoła Podstawowa w Biernej	szkoła podstawowa	87	90	76	90
Szkoła Podstawowa w Studniskach Dolnych	szkoła podstawowa	40	42	0	0

* działał do końca roku szkolnego 2014/2015

Źródło: Dane gminy Sulików.

Przedszkole Publiczne w Sulikowie dysponuje dobrze wyposażonymi salami, w których znajdują się kąciki zabaw, a dla grupy młodszej miejsce do odpoczynku. W przedszkolu zorganizowany jest również kącik logopedyczny i terapeutyczny. Przy budynku znajduje się ogród, który wyposażony jest w sprzęt do zabaw ruchowych, zjeżdżalnie, huśtawki, przepłotnie, piaskownicę oraz górkę, służącą do zjeżdżania na sankach zimą. Na terenie ogrodu jest scena, która wykorzystywana jest do występów podczas imprez i uroczystości przedszkolnych organizowanych na świeżym powietrzu.

Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum im. Jana Pawła II w Sulikowie to kompleks oświatowo-sportowy, który dysponuje dwoma odrębnymi budynkami (dla szkoły podstawowej i gimnazjum) połączonymi pełnowymiarową halą sportową (Środowiskowa Hala Sportowa w Sulikowie), z której korzystają uczniowie obu placówek. Szkołą posiada nowoczesne pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, sale wyposażone w niezbędny sprzęt i pomoce dydaktyczne, stołówkę szkolną, świetlicę (czynna 7 godzin tygodniowo) oraz bibliotekę. Ponadto znajduje się tam gabinet dentystyczny, z którego korzystają uczniowie z Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Sulikowie, Szkoły Podstawowej w Biernej, jak również

dzieci z Przedszkola Publicznego w Sulikowie. Szkoła podstawowa w Sulikowie w roku 2014/2015 realizowała łącznie 14 godzin tygodniowo zajęć pozalekcyjnych dla uczniów. Były to zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia SKS, terapia pedagogiczna oraz zajęcia metodą Biofeedback. Gimnazjum również realizowało 14 godzin zajęć dodatkowych tygodniowo – zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia SKS i zajęcia metodą Biofeedback.

Szkoła Podstawowa w Biernej mieści się w budynku z przybudówką, gdzie funkcjonuje sześć klas i oddział przedszkolny. W obrębie szkoły znajduje się zespół boisk sportowych do piłki siatkowej z kortem do tenisa ziemnego, piłki koszykowej, piłki ręcznej, boisko do piłki nożnej z bieżnią. Szkoła nie posiada sali gimnastycznej, sale wyposażone są w niezbędny sprzęt, placówka ma również pracownię komputerową z dostępem do Internetu. W roku szkolnym 2014/2015 szkoła realizowała aż 24 godziny zajęć pozalekcyjnych tygodniowo. Były to zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna oraz zajęcia SKS.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w gminie prowadzono zajęcia dydaktyczne dla uczniów finansowane ze środków europejskich w ramach programów: „Każde dziecko potrafi - Indywidualizacja w procesie nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkoły podstawowej”, „Kuźnia talentów”, „Masz talent – mnoż szczęście”, „Otwórzmy się na świat” oraz „Wędrujemy w przyszłość”.

Podkreślić należy, że gminne placówki edukacyjne oferują dobre warunki do nauki, zarówno jeśli chodzi o zaplecze techniczne, jak i liczebność klas. W szkołach podstawowych średnio w roku 2014/2015 w oddziale uczyło się 16 uczniów, a w gimnazjum 17.

Liczba dzieci uczęszczających do szkół w Sulikowie i Biernej po roku 2010 utrzymuje się na względnie stałym poziomie (tabela 8). Podkreślić jednak należy, że do roku 2012/2013 funkcjonowała dodatkowo szkoła w Studniskach Dolnych (zlikwidowana w roku 2013), do której uczęszczało około 40 dzieci – przeszły one do szkół w Sulikowie i Zgorzelcu⁸. Spadek jest natomiast widoczny jeśli chodzi o liczbę młodzieży uczęszczającej do gimnazjum, co poskutkowało zmniejszeniem liczby oddziałów z 9 do 8.

⁸ Dane gminy Sulików.

Dzieci i młodzież mogą również korzystać z oferty edukacyjnej powiatu zgorzeleckiego. Powiat oferuje naukę w następujących szkołach ponadgimnazjalnych zlokalizowanych w Zgorzelcu i Bogatyni: Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Bogatyni, Liceum Ogólnokształcące im. Braci Śniadeckich w Zgorzelcu, Zespół Szkół Zawodowych im. św. Barbary w Bogatyni, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Emilii Plater w Zgorzelcu oraz Zespół Szkół Zawodowych i Licealnych im. Górników i Energetyków Turowa w Zgorzelcu. Są też uczniowie, którzy wybierają szkoły ponadgimnazjalne w Lubaniu. Dzieci i młodzież korzystając mogą także ze wsparcia Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Marii Grzegorzewskiej w Zgorzelcu, Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii im. Janusza Korczaka w Zgorzelcu, a także poradni psychologiczno-pedagogicznych: w Zgorzelcu i Bogatyni. W Zgorzelcu funkcjonuje też Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, który zajmuje się szkoleniem uzdolnionej młodzieży w wybranych dyscyplinach sportowych oraz organizuje imprezy sportowe w powiecie zgorzeleckim⁹.

3.1.5. Kultura i sport

Instytucją gminną realizującą zadania w sferze upowszechniania kultury jest Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie, zlokalizowany przy pl. Wolności 9. Jego integralną częścią są świetlice wiejskie oraz biblioteka. Do podstawowych zadań Gminnego Ośrodka Kultury należy rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności gminy, które są realizowane przez jednostkę przede wszystkim poprzez organizowanie uczestnictwa w kulturze oraz imprez kulturalnych. W ramach placówki funkcjonuje Dyskusyjny Klub Książki, GOK prowadzi zajęcia świetlicowe dla dzieci i młodzieży oraz warsztaty plastyczne i teatralne. Przy ośrodku działa „Kapela Pogranicze”, organizowanych jest wiele cyklicznych imprez (tabela 9).

Wśród organizowanych imprez wyróżnić należy Sulikowskie Mistrzostwa Europy w Zupie, stanowiące rodzaj obchodów „dni gminy”. W ramach imprezy odbywa się konkurencja kulinarna, w której biorą udział mieszkańcy gminy Sulików z dużą przewagą zorganizowanych grup z sołectw. Każdy z uczestników wystawia się w formie stoisk, prezentowane są rękodzieła, lokalne potrawy i domowe wypieki.

⁹ Starostwo Powiatowe w Zgorzelcu, www.powiatzgorzelecki.pl/index.php/powiat/jednostki-organizacyjne.

Impreza połączona jest także z występami grup artystycznych, w tym także lokalnych zespołów ludowych.

Tabela 9. Imprezy kulturalne organizowane w gminie Sulików

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy	Czas trwania (ilość dni)	Szacunkowa ilość uczestników
Koncert finałowy Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Koncert kolędowy w wykonaniu Grupy od Anioła Stróża z Zaręby	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Wystawa „Wołyń czasu zagłady” z wykładem „Geneza nacjonalizmu ukraińskiego”.	Gmina Sulików	lokalny	1	100
Gminny Konkurs Recytatorski	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	2	80
Niedziela Folkowo-Palmowa	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	30
IV Wielkanocny Bieg dla Jaj	Gminny Ośrodek Kultury	powiatowy	1	100
Spotkanie autorskie z pisarką Aliną Radzik-Piskaczek w świetlicy wiejskiej w Starym Zawidowie	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	50
Dzień Piegowatych	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Występ grupy kabaretowej Alter Ego ze Zgorzelca w humoresce „Czarowne pieniądze”	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	50
Festyn wiejski w Studniskach Górnych w ramach projektu "Kulturnet.pl"	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Festyn z cyklu kulturnet.pl w Starym Zawidowie	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Festyn z cyklu kulturnet.pl na boisku w Radzimowie Górnym	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Sulikowskie Mistrzostwa Europy w Zupie	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	200
Występ kabaretu Łowcy.B,	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	200
Narodowe Czytanie „Trylogii” Sienkiewicza	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	30
Wernisaż grafik „Na styku trzech granic”	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	40
Koncert Szkolnego Koła Caritas	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	70
Występ zespołu poezji śpiewanej z Lubania Bez Nazwy Lirycznie - koncert charytatywny w ramach akcji "Pomagamy Kamilowi"	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	50
Śpiewanie po Polsku	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	30
Światowy Dzień Pluszowego Misia	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	80
Mikołajki w GOKu	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	50

Jarmark Bożonarodzeniowy	Gminny Ośrodek Kultury	lokalny	1	50
--------------------------	------------------------	---------	---	----

Źródło: Dane gminy Sulików.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury działają świetlice wiejskie: w Starym Zawidowie, Mikułowej, Miedzianej, Studniskach Dolnych, Studniskach Górnych, Radzimowie Górnym, Radzimowie Dolnym, Skrzydlicach, Wrociszowie Dolnym, Wrociszowie Górnym oraz punkt promocji produktów lokalnych i rękodzielniczych w Małej Wsi Górnej, które stanowią centra życia kulturalnego poszczególnych sołectw. Odbywają się w nich zebrania wiejskie, zajęcia kulturalne, sportowe i rozrywkowe, spotkania Kół Gospodyń Wiejskich. Działania te wspierają opiekunowie świetlic, którzy użyczają pomieszczeń na różnego typu imprezy i uroczystości.

Tabela 10. Świetlice wiejskie w gminie Sulików – stan na 2015 rok

Miejscowość	Wielkość (liczba osób)	Wyposażenie	Stan techniczny
Mikułowa	100	Sala widowiskowa: krzesła, stoły, zaplecze kuchenne	dobry
	30	Sala spotkań: krzesła, stoły, zaplecze kuchenne, Wi-Fi, stanowiska komputerowe,	
Miedziana	80	Ławy, stoły	do remontu
Skrzydlice	60	Krzesła, stoły, małe zaplecze kuchenne	bardzo dobry
Stary Zawidów	40	Krzesła, stoły, zaplecze kuchenne z wyposażeniem gastronomicznym, Wi-Fi, stanowiska komputerowe	bardzo dobry
Studniska Dolne	150	krzesła, stoły, zaplecze kuchenne w wyposażeniu gastronomicznym,	bardzo dobry
Studniska Górne	120	Sala widowiskowa: ławy, stoły, małe zaplecze kuchenne	do remontu
	20	Sala spotkań: krzesła, stoły	
Radzimów Górny	30	Krzesła, stoły, zaplecze kuchenne	do remontu
Radzimów Dolny	100	Ławy, stoły, małe zaplecze kuchenne	do remontu
Wrociszów Górny	60	Krzesła, stoły, zaplecze kuchenne z wyposażeniem gastronomicznym	bardzo dobry
Wrociszów Dolny	40	Krzesła, stoły	bardzo dobry
punkt promocji produktów lokalnych i rękodzielniczych w Małej Wsi Górnej	25	Ławy, stoły, małe zaplecze kuchenne	bardzo dobry

Źródło: Dane gminy Sulików.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury działa Biblioteka Publiczna w Sulikowie. Podkreślić należy spadek zainteresowania korzystaniem z biblioteki – w 2009 roku miała ona 605 czytelników, zaś w 2014 roku tylko 225. Wynika to z ogólnego spadku zainteresowania czytaniem książek. Placówka systematycznie zakupuje nowe

pozycje tak, aby sprostać zapotrzebowaniu czytelników. W 2009 roku zakupiono do biblioteki 171 książek, zaś w 2014 – 451¹⁰.

Aktywność sportowo-rekreacyjna możliwa jest dzięki obecności na terenie gminy obiektów sportowo-rekreacyjnych. Głównym obiektem jest kompleks sportowy wraz ze Środowiskową Halą Sportową w Sulikowie, zlokalizowany na terenie kompleksu Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum im. Jana Pawła II w Sulikowie (ul. Zgorzelecka 28). Hala sportowa została otwarta w 2008 roku. Mieszczą się w niej swobodnie pełnowymiarowe boiska do piłki ręcznej, halowej piłki nożnej, koszykówki, 3 boiska do siatkówki, 2 boiska do badmintonu, kort tenisowy, sala fitness oraz siłownia. Hala posiada też dobrze wyposażone zaplecze, w tym m.in. profesjonalne nagłośnienie, świetlną tablicę wyników, widownię na 250 miejsc, miejsca parkingowe na kilkadziesiąt aut oraz zaplecze gastronomiczne. W dotychczasowym okresie działalności w hali sportowej odbyło się wiele turniejów, koncertów i imprez sportowych o różnym charakterze i znaczeniu. W ramach kompleksu funkcjonuje również zespół zewnętrznych boisk wielofunkcyjnych o sztucznej nawierzchni w skład którego wchodzi: boisko wielofunkcyjne o nawierzchni sztucznej trawy, dwa boiska do piłki siatkowej o sztucznej nawierzchni ELTAN P N-35, dwa boiska do koszykówki o sztucznej nawierzchni ELTAN P N-36, kort do tenisa ziemnego o nawierzchni ze sztucznej trawy, bieżnia o sztucznej nawierzchni ELTAN P N-35 oraz skocznia w dal o sztucznej nawierzchni ELTAN P N-3. Funkcję sali gimnastycznej pełni też świetlica wiejska w Studniskach Dolnych.

Na terenie gminy zlokalizowane są również boiska sportowe. Boiska trawiaste do gry w piłkę nożną mieszczą się w Radzimowie Górnym, Studniskach Dolnych, Biernej oraz Sulikowie, przy ul. Sportowej. Boiska te wymagają modernizacji, ale służą aktualnie zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Nowe wielofunkcyjne boisko sportowe (wybudowane w 2014 roku) mieści się przy Szkole Podstawowej w Biernej. Dzieci mogą korzystać z placów zabaw zlokalizowanych przy przedszkolu w Sulikowie, szkole w Biernej, placu zabaw w Mikułowej, udostępnionego w 2012 roku nowoczesnego placu zabaw w Sulikowie, przy ul. Garbarskiej oraz placów zabaw w Miedzianej, Wrociszowie Górnym, Wrociszowie Dolnym, Wilce, Wilce Bory, Radzimowie Górnym i Studniskach Górnych.

¹⁰ Dane gminy Sulików.

Aktywność sportową mieszkańcy gminy mogą realizować indywidualnie oraz w ramach działających klubów sportowych. Na terenie gminy działają: Klub Sportowy „Bazalt” Sulików, Klub Sportowy „Błękitni” Studniska, Klub Sportowy „Cosmos Radzimów” oraz LZS Orły Sulików¹¹. W gminie odbywają się również cykliczne imprezy sportowe – zestawiono je w tabeli 11.

Tabela 11. Cykliczne imprezy sportowe organizowane w gminie Sulików

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy	Czas trwania (ilość dni)	Szacunkowa liczba uczestników
Mistrzostwa Diecezji Legnickiej Ministrantów, Lektorów i Księży w Tenisie Stołowym	Kuria Diecezji Legnickiej Gmina Sulików Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Sulikowie	wojewódzki	1	150
Wojewódzkiego Turnieju Tenisa Stołowego	Dolnośląskie Zrzeszenie LZS we Wrocławiu Powiatowe Zrzeszenie LZS w Zgorzelcu Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Sulikowie	wojewódzki	1	200
Halowy Turniej Piłki Nożnej Juniorów o Puchar Wójta Gminy Sulików	Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Sulikowie Gmina Sulików	lokalny	1	100
Otwarty Turniej Brydża Sportowego "Skalnik" o Puchar Wójta Gminy Sulików	Klub Sportowy „Bazalt” Sulików sekcja brydża sportowego Skalnik	lokalny	1	42

Źródło: Dane gminy Sulików.

Dla aktywnie wypoczywających mieszkańców oraz turystów w ramach projektów współfinansowanych ze środków europejskich przygotowano wiaty odpoczynkowo-biesiadne, mieszczące się w Sulikowie, przy ul. Garbarskiej (wiata biesiadna wyposażona w ławostoły, grill) oraz w Mikułowej (wiata biesiadna wyposażona w ławostoły, grill z ławeczkami wokół, plac zabaw), Studniskach Górnych (wiata biesiadna wyposażona w ławostoły, grill), Biernej, Miedzianej, Studniskach Dolnych, Ksawerowie, Wrociszowie Górnym, Małej Wsi Górnej i Małej Wsi Dolnej.

¹¹ Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Sulików, http://bip.sulikow.pl/zalaczniki/5473/Sulikow_14_10-03-2015_11-49-04.pdf.

3.2. Sfera gospodarcza

3.2.1. Rynek pracy

Lokalny rynek pracy oparty jest o indywidualne gospodarstwa rolne i małe podmioty gospodarcze, zatrudniające do 9 pracowników. Spośród indywidualnych gospodarstw rolnych wymienić można gospodarstwa prowadzone przez Panów: Tadeusza Baranek, Zbigniewa Maroń, Roberta Puka, Kazimierza Wadzickiego, Jerzego Szymanowskiego. Wśród większych pracodawców należy wskazać: kopalnię bazaltu – „Radan Bazalt” Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością zakład firmy Lafarge, światowego lidera w produkcji materiałów budowlanych, Rozdzielnia PSE w Mikułowej, Soley Areca Jan Solecki z Sulikowa, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „Worpol” Spółka z Ograniczoną odpowiedzialnością, mieszczące się w Sulikowie. Duże zakłady przemysłowe, które zatrudniają mieszkańców gminy to PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. w Bogatyni Oddział Elektrownia Turów i Oddział Kopalnia Turów. Mieszkańcy pracują też za granicą – w Republice Czeskiej (m.in. w firmie DENSO w Libercu) oraz w Republice Federalnej Niemiec (m.in. w fabryce obuwia w Görlitz).

Ważnym problemem społecznym jest bezrobocie. Stopa bezrobocia na terenie powiatu zgorzeleckiego jest nieznacznie wyższa niż w województwie dolnośląskim i ogółem w Polsce (tabela 12). Mieszkańcy gminy Sulików w 2014 roku stanowili 9% bezrobotnych w powiecie zgorzeleckim¹².

Tabela 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2009-2014 (w %)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5
Dolny Śląsk	12,8	13,1	12,4	13,5	13,1	10,6
Powiat zgorzelecki	13,9	13,2	12,6	14,4	14,7	12,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Na koniec 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zgorzelcu zarejestrowanych było 351 osób z gminy Sulików. Wśród bezrobotnych przeważają kobiety. W latach 2010-2014 bezrobocie utrzymuje się zasadniczo na stałym poziomie (tabela 13).

¹² *Bezrobotni wg miast i gmin*, Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu, 2015.

Tabela 13. Bezrobotni w gminie Sulików w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	416	353	342	369	387	351
Mężczyźni	188	147	129	164	171	156
Kobiety	228	206	213	205	216	195

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Systematycznie spada liczba bezrobotnych mających prawo do zasiłku w 2014 roku było to zaledwie 7%, stąd ważne jest zapewnienie bezrobotnym wsparcia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Wśród bezrobotnych dominują osoby, które już wcześniej pracowały – w 2014 roku stanowiły one 80% ogółu bezrobotnych. Znaczną liczbę, bo 93% bezrobotnych sklasyfikować można jako osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a więc wymagające znaczącej pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Duży udział wśród nich mają osoby bezrobotne długotrwale. Najczęściej bezrobotne są osoby słabo wykształcone, bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. 20% stanowią osoby młode, poniżej 25 roku życia, zaś 29% osoby powyżej 50 roku życia. Żadna z tych kategorii nie stanowi wprawdzie dominującej pozycji, ale wskazuje, że konieczne jest podjęcie działań zarówno na rzecz wsparcia młodych, niedoświadczonych (53% bezrobotnych do 25 roku życia nie ma stażu pracy, a tylko 19% ma staż dłuższy niż rok) i często słabo wykształconych (37% ma wykształcenie gimnazjalne i niższe), jak i starszych, w większości słabo wykształconych (57% osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia ma wykształcenie gimnazjalne i niższe, bezrobotni z wykształceniem wyższym w tej kategorii wiekowej nie występują) i bez kwalifikacji. Zwrócić również należy uwagę na kategorię kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka oraz osób samotnie wychowujące dziecko, gdyż takie sytuacje powodują szczególne trudności na rynku pracy czyniąc osoby niepożądanymi przez pracodawców (tabela 14).

Tabela 14. Wybrane kategorie bezrobotnych w gminie Sulików w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Ogółem	369	387	351
Z prawem do zasiłku	42	27	24
Poprzednio pracujący	306	313	282
Osoby w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki	18	22	17
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w tym:	349	372	326
do 25 roku życia	79	73	70

długotrwale bezrobotne	198	225	233
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	75	88	84
bezrobotni powyżej 50 roku życia	87	101	101
bez kwalifikacji zawodowych	132	166	161
bez doświadczenia zawodowego	89	104	100
bez wykształcenia średniego	253	269	239
samotnie wychowujące dziecko do lat 18	67	61	47
które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	13	19	1
niepełnosprawni	27	25	12
Z wykształceniem wyższym	14	20	17

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu.

3.2.2. Przedsiębiorczość

W gminie Sulików rozwija się przede wszystkim rolnictwo, ale także przemysł oraz usługi.

Analiza użytkowania gruntów na terenie gminy wskazuje, że aż 77% gruntów to użytki rolne, a 16% to grunty leśne (tabela 15). Użytki rolne najczęściej wykorzystywane są jako grunty orne – dotyczy to 70% użytków rolnych. Dużo rzadziej stanowią łąki i pastwiska (tabela 16). W 2014 roku zgodnie z klasyfikacją PKD 2007 w sferze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa działalność gospodarczą prowadziło 16 podmiotów (tabela 17). Należy jednak pamiętać, że klasyfikacja ta nie uwzględnia osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. Dane GUS wskazują, że na dzień 31 maja 2015 na terenie gminy działało 287 gospodarstw rolnych¹³.

Tabela 15. Użytkowanie gruntów na terenie gminy – stan na rok 2014

Grunty	Udział
Użytki rolne	77%
Grunty leśne	16%
Grunty zabudowane i zurbanizowane	5%
Grunty pod wodami	1%
Grunty pozostałe	1%

Źródło: Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

Tabela 16. Użytkowanie gruntów na terenie gminy – stan na rok 2014

Użytki rolne	Udział
Grunty orne	70%
Łąki	13%
Pastwiska	12%

¹³ Główny Urząd Statystyczny, WRO-OJG.7040.28.2015.1.

Grunty rolne zabudowane	3%
Grunty pod stawami	1%
Sady	1%
Pozostałe grunty rolne	1%

Źródło: Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

Analizując podmioty gospodarki narodowej wskazać należy, że ich liczba utrzymuje się na względnie stałym poziomie – po niewielkim spadku liczby podmiotów w latach 2011-2013, w roku 2014 odnotowano wzrost. 97% ogółu podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego, a zaledwie 3% do publicznego. Podmioty sektora publicznego najczęściej przyjmują formę państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego, natomiast firmy prywatne to najczęściej osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – stanowią 79% podmiotów prywatnych (tabela 17). Analiza podmiotów gospodarczych według działów PKD 2007 prowadzi do stwierdzenia, że głównym obszarem ich działalności jest handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) oraz budownictwo. Działalność w tym zakresie prowadzi odpowiednio 25% i 24% podmiotów. Poza tym do częstszych obszarów działalności zaliczyć należy: pozostałą działalność usługową, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników oraz gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, transport i gospodarkę magazynową, przetwórstwo przemysłowe (tabela 18). Pamiętać też należy, że ważnym działem działalności jest rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Poza podmiotami wymienionymi w klasyfikacji według PKD 2007 w tym obszarze działają też gospodarstwa indywidualne. Jest to dodatkowych 287 podmiotów, co czyni tę sferę jednym z najistotniejszych obszarów aktywności gospodarczej w gminie.

Tabela 17. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sektor publiczny, w tym:	12	12	12	12	10	10
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	9	9	9	7	7
Spółki handlowe	1	1	1	1	1	1
Sektor prywatny, w tym:	299	326	293	269	283	299
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	249	270	237	210	222	235
Spółki handlowe	18	20	20	20	22	22
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	9	10	10	10	10	10

Spółdzielnie	1	1	1	1	1	1
Fundacje	0	0	0	0	0	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	19	20	20	20	20
Ogółem	311	338	305	281	293	309

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Analizując potencjał gospodarczy gminy Sulików na tle powiatu zgorzeleckiego i województwa dolnośląskiego podkreślić należy dużo mniejszy zakres przedsiębiorczości w gminie. W 2014 roku na 1 tys. mieszkańców w gminie przypadało 51 podmiotów, podczas gdy w powiecie 96, a w województwie 121. Również wskaźniki liczby podmiotów na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym są znacznie niższe (tabela 19). Tłumaczyć to należy wiejskim charakterem gminy i znaczącą liczbą indywidualnych gospodarstw rolnych, które nie są ujmowane w statystyce wskaźnikowej GUS.

Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Sulików wg działów PKD 2007

Wyszczególnienie	2014
Ogółem	309
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo*	16
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	2
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	17
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
Sekcja F – Budownictwo	74
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	76
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	18
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10
Sekcja J – Informacja i komunikacja	1
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	15
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10
Sekcja P – Edukacja	8
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	
Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	30
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

* bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Tabela 19. Podmioty gospodarcze wskaźniki – stan na rok 2014

Wskaźnik	Sulików	Powiat zgorzelecki	Dolny Śląsk
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. Ludności	51	96	121
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	77,5	150,2	190,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	5,9	9,9	12,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

3.2.3. Turystyka i rekreacja

Gmina Sulików dzięki walorom krajoznawczo-antropogenicznym oraz zabytkom dziedzictwa kulturowego zapewnia dobre warunki w zakresie rekreacji oraz turystyki. Malownicze położenie gminy, na Pogórzu Izerskim, u styku granic Polski, Czech i Niemiec, czyni ją atrakcyjną turystycznie i rekreacyjnie.

Do najciekawszych elementów dziedzictwa kulturowego położonych na terenie gminy Sulików można zaliczyć:

- Kościół parafialny pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Sulikowie,
- Kościół katolicki w Sulikowie – „Mały”, który znajduje się poniżej kościoła parafialnego,
- Kościół Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętej Marii Magdaleny w Radzimowie,
- „Ostry Narożnik” – dom łużycki położony na Placu Wolności w Sulikowie, pochodzący z 1688 r. „Ostry Narożnik” jest jednym z dwóch domów łużyckich zachowanych do dziś w zabytkowej architekturze sulikowskiego rynku,
- Kościół pw. Św. Anny w Studniskach Dolnych,
- Kościół pw. Świętych Piotra i Pawła w Miedzianej, który jest kościołem filialnym Parafii Rzymsko-Katolickiej w Zawidowie,
- Neorenesansowy pałac w Mikułowej z II połowy XVIII w., w pobliżu pałacu znajdują się pozostałości po parku datowanym na XVIII-XX w.,

- Zespół pałacowy w Miedzianej, datowany na 1840 r., w skład którego wchodził: pałac, spichrz, oficyna i park z XIX w.,
- Zespół pałacowy w Wilce-Ksawerowie z parkiem, datowane na 1820 r.

Do pozostałych atrakcji turystycznych w gminie Sulików należą zalew Witka. Zalew Witka w 2/3 położony jest w gminie Sulików. Jest to zbiornik zaporowy, spiętrzony zaporą w Niedowie. W sąsiadującej z gminą Sulików miejscowości Niedów znajduje się ogólnie dostępny ośrodek rekreacyjny. Na jeziorze Witka, oprócz miłośników sportów wodnych i kąpeli, swoje pasje mogli realizować także wędkarze.

Na atrakcyjność turystyczną gminy znaczący wpływ mają walory środowiska naturalnego, które wpisują się w urozmaicony krajobraz charakterystyczny dla Podgórzia Izerskiego. Na terenie gminy odnotowujemy charakterystyczny układ roślinności leśnej, występującej w szczególności w dolinach i na zboczach cieków wodnych. Dużym walorem jest obecność lasów oraz wychodni skalnych z interesującą roślinnością ciepłolubną. By zachować różnorodność przyrody oraz zadbać o jej wkład do różnorodności biologicznej regionu podjęto decyzję o objęciu konserwatorską ochroną przyrody niektórych obiektów przyrodniczych. Do takich w szczególności należą pozostałości po zabytkowych parkach na terenie gminy:

- Założenie ogrodowo-parkowe w Ksawerowie, składające się ze stawu hodowlanego, ogrodu warzywnego i alei topolowej o pow. 3,23 ha,
- Neoromantyczny park wraz z ogródkiem ozdobnym w Mikułowej,
- Park naturalistyczny o pow. 2,21 ha w Miedzianej, założony w połowie XIX w.,
- Założenie ogrodowo-parkowe w Studniskach Dolnych o pow. 6,5 ha, składające się z parku, alei lipowej, ogrodu warzywnego oraz stawu,
- Założenie ogrodowo-parkowe przy granicy Małej Wsi Dolnej i Sulikowa, datowane na przełom XVIII/XIX w.¹⁴.

Gmina zapewnia więc możliwość rekreacji i wypoczynku zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Na terenie gminy naleźć można także obiekty noclegowe oraz gastronomiczne. W 2014 roku usługi zakwaterowania oferowały 4 obiekty, zaś usługi gastronomiczne 3 podmioty.

¹⁴ Sulików – historia i czasy współczesne, http://sulikow.pl/files/folder_gmina_sulikow_2012.pdf.

3.2.4. Społeczeństwo obywatelskie

Aktywność społeczeństwa obywatelskiego identyfikowana jest przede wszystkim jako działalność organizacji pozarządowych. Pamiętać jednak należy, że życie społeczne na terenach wiejskich toczy się również w sołectwach, a do wspierania inicjatyw obywatelskich wykorzystywane są środki funduszu sołectkiego.

Zgodnie z danymi gminy z 10 marca 2015 roku na terenie Sulikowa aktywne są 24 organizacje pozarządowe. Notujemy w tym zakresie znaczący wzrost, bowiem w roku 2009 funkcjonowało tylko 14 organizacji. Działalność non-profit prowadzą kluby sportowe przedstawione w rozdziale 3.1.5., ochotnicze straże pożarne zaprezentowane w rozdziale 3.2.5., a także stowarzyszenia i fundacja. Wśród nich wymienić można:

- Stowarzyszenie „Farma na Rozdrożu Dzieciom” w Mikułowej,
- Stowarzyszenie Pracodawców Gminy Sulików w Sulikowie,
- Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, oddział w Sulikowie,
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Gminne Koło w Sulikowie,
- Stowarzyszenie Wiejskie „Wspólnie w przyszłość” w Mikułowej,

Stowarzyszenie „Farma na Rozdrożu Dzieciom” w Mikułowej ma status organizacji pożytku publicznego¹⁵. Gmina Sulików współpracuje z organizacjami pozarządowymi, w tym wspiera finansowo realizację zadań publicznych przez trzeci sektor.

Aktywność społeczna mieszkańców realizowana jest również w ramach sołectw. Wśród szesnastu sołectw gminy Sulików dziesięć posiada świetlice wiejskie, a więc miejsca spotkań i aktywności mieszkańców. Jedenaście sołectw przystąpiło do Programu Odnowy Wsi Dolnośląskiej tj.: Sulików, Mała Wieś Dolna, Mała Wieś Górna, Mikułowa, Radzimów Dolny, Radzimów Górny, Studniska Dolne, Studniska Górne, Bierna, Miedziana, Wrociszów Dolny, Wrociszów Górny. W sołectwie Mikułowa aktywnie działa organizacja pozarządowa Stowarzyszenie Wiejskie „Wspólnie w przyszłość”. a trzy miejscowości: Bierna, Mikułowa i Studniska Dolne

¹⁵ Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Sulików, http://bip.sulikow.pl/zalaczniki/5473/Sulikow_14_10-03-2015_11-49-04.pdf.

aktywnie uczestniczyły w projektach współfinansowanych z różnych źródeł, w tym unijnych.

W trosce o rozwój gminy i aktywizację mieszkańców Gmina Sulików, również angażuje się w działalność organizacji i stowarzyszeń skupiających jednostki samorządu terytorialnego. Gmina należy do również do następujących organizacji i stowarzyszeń:

- Stowarzyszenie „Partnerstwo Izerskie”,
- Dolnośląska Organizacja Turystyczna,
- Związek Gmin Ziemi Zgorzeleckiej,
- Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu NYSA¹⁶.

3.2.5. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańcom gminy Sulików zapewniają odpowiednie służby. Gminnym Zarządzeniem Kryzysowym zajmuje się Urząd Gminy Sulików, położony w Sulikowie, przy ul. Dworcowej 5.

Na terenie gminy obecnie działa 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

- OSP Bierna,
- OSP Stary Zawidów,
- OSP Radzimów,
- OSP Studniska Dolne,
- OSP Sulików,
- OSP Miedziana¹⁷.

Zarząd Oddziału Gminnego Związku OSP RP mieści się w Sulikowie, przy ul Dworcowej 5.

Najbliższy Posterunek Policji zlokalizowany jest w Zawidowie, przy ul. Szkolnej 7. W Posterunku Policji w 2014 roku zatrudnionych było 8 funkcjonariuszy, w latach poprzednich 9. Funkcjonariusze realizują głównie zadania prewencyjne. Praca dochodzeniowo-śledcza oraz sprawy poszukiwawcze prowadzone są w większości przypadków przez Komendę Powiatową Policji w Zgorzelcu, przy wsparciu funkcjonariuszy z Posterunku w Zawidowie.

¹⁶ *Przynależność do organizacji*, <http://sulikow.pl/gmina-sulikow/przynalezosc-do-organizacji>.

¹⁷ *Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Sulików*, http://bip.sulikow.pl/zalaczniki/5473/Sulikow_14_10-03-2015_11-49-04.pdf.

W swojej pracy Posterunek Policji w Zawidowie realizuje 5 głównych priorytetów. Należą do nich: doskonalenie obsługi obywatela poprzez szybką i skuteczną reakcję Policji na zdarzenie, działania Policji skierowane na wzrost poziomu bezpieczeństwa na drogach, ochrona interesów obywatela, przedsiębiorców i skarbu państwa poprzez skuteczną walkę z przestępczością gospodarczą, zapewnienie optymalnych warunków pełnienia służby i pracy pracownikom Policji w celu doskonalenia jakości wykonywanych przez nich zadań oraz działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych.

Duży nacisk w pracy policjantów kładziony jest na zacieśnienie i poprawę relacji z mieszkańcami, zwłaszcza wyjście naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu na częste i bezpośrednie kontakty. Dlatego też dzielnicowi przeprowadzają rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze ze sprawcami interwencji, odwiedzają ofiary przestępstw oraz osoby posiadające sądowe zakazy kierowania pojazdami. Policja współpracuje z samorządem lokalnym, szkołami i innymi instytucjami użyteczności publicznej. Współpraca polega na organizowaniu wspólnych spotkań w placówkach oświatowych, przeprowadzaniu pogadanek z uczniami i gronem pedagogicznym.

W roku 2013 Policja odnotowała na terenie gminy Sulików 83, zaś w 2014 roku 82 zdarzenia kryminalne. Najczęściej były to zdarzenia związane z nietrzeźwymi kierującymi – 36 w 2013 i 30 w 2014 roku. Często również odnotowywano kradzieże (18 w 2014 roku, w tym jedna kradzież pojazdu) i kradzieże z włamaniem (28 w 2014 roku), znacząco rzadziej dochodziło do bójek i pobić, zniszczeń mienia oraz uszkodzeń ciała – po 2 przypadki w 2014 roku. Negatywnym zjawiskiem jest występowanie przestępstw o charakterze narkotykowym – w 2013 roku ujawniono 14 takich przypadków, zaś w 2014 – 15¹⁸.

W gminie Sulików znacznie częściej niż przestępstwa zdarzają się wykroczenia – w 2013 roku odnotowano ich 695, zaś w 2014 – 520, co wskazuje na znaczący spadek liczby wykroczeń. Głównie były to wykroczenia przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu na drogach (233 w 2014 roku), przeciwko mieniu, jak kradzieże czy zniszczenia mienia (155) oraz przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (47) i przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości (23).

¹⁸ *Roczne sprawozdanie z działalności Policji i informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Sulików w 2014 r.*, Zawidów 2015.

W 2014 roku do Sądów Grodzkich złożono 95 wniosków o ukaranie sprawców wykroczeń, 207 osób ukarano mandatami karnymi, zaś 71 pouczone¹⁹.

Stan przestępczości w gminie utrzymuje się na stałym poziomie, zauważyć można spadek liczby wykroczeń. W najbliższych latach Policja będzie działała koncentrując się – zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców – na następujących obszarach: demoralizacja i przestępczość nieletnich, agresywne zachowania młodzieży, kradzieże i kradzieże z włamaniami do piwnic, komórek i obiektów handlowych, kradzieże z włamaniem do samochodów oraz przestępczość narkotykowa. Komendę Powiatową Policji w Zgorzelcu cechuje wysoka wykrywalność przestępstw – w 2014 roku dla przestępstw z rejonu Posterunku Policji z Zawidowa było to 73,4% odnośnie wykrywalności ogółem, zaś dla przestępstw kryminalnych 67,8%²⁰. Dodać należy, że do zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców przyczynia się wysoki wskaźnik oświetlenia gminy – około 80%.

3.3. Infrastruktura techniczna

3.3.1. Sieć drogowa

Sieć drogową na terenie gminy tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Na terenie Sulikowa brak jest dróg krajowych, natomiast przez obszar gminy biegną dwie drogi wojewódzkie: droga nr 355 – Koźmin – Zawidów - granica państwa oraz droga nr 357 – Radomierzyce – Lubań – Osiecznica. Stanowią one główne osie układu komunikacyjnego gminy. Pozostałe drogi na terenie gminy stanowią sieć dróg powiatowych i gminnych.

Przez teren gminy biegną następujące drogi powiatowe: 2371 D Mała Wieś Górna – Radzimów, 2372 D Dojazd do stacji PKP Mikułowa, 2373 D Miedziana – Łowin, 2374 D Stary Zawidów – Wielichów, 2375 D Studniska Górne, 2376 D Wrociszów Górny – Skrzydlice, 2486 D (Platerówka) – gr. gminy – Radzimów – Zawidów, 2377 D Miedziana – Zawidów, 2378 D dr. nr 357 – Mikułowa – Radzimów – Miedziana, 2379 D Sulików – Radzimów, 2380 D Sulików – Studniska Górne – Gozdanin, 2381 D Włosień- stacja PKP Mikułowa.

¹⁹ *Roczne sprawozdanie z działalności Policji i informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Sulików w 2014 r., Zawidów 2015.*

²⁰ *Roczne sprawozdanie z działalności Policji i informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Sulików w 2014 r., Zawidów 2015.*

Wykaz dróg gminnych zestawiono w tabeli 20. Część z nich jest odnowionych, natomiast część wymaga gruntownej przebudowy.

Tabela 200. Wykaz dróg gminnych.

Numer drogi	Nazwa odcinka
109781 D	Sulików, ul. Nowe Miasto
109782 D	Sulików, ul. Krótka
109783 D	Sulików, ul. Górska
109784 D	Sulików, ul. Nowa
109785 D	Sulików, ul. Dworcowa
109786 D	Sulików, ul. Kościelna
109787 D	Sulików, ul. Garbarska
109788 D	Sulików, ul. Św. Teresy
109789 D	Sulików, ul. Wiejska
109790 D	Sulików, ul. Szkolna
109791 D	Sulików, Aleja Róż
109792 D	Sulików, ul. Młyńska
109793 D	Sulików, ul. 8-go Maja
109794 D	Sulików, Plac Wolności
109795 D	Sulików, ul. Sportowa
109796 D	Stary Zawidów (przez wieś)
109797 D	Radzimów – Bierna – Nowoszyce (tzw. serwatkowa)
109798 D	Sulików – Wrociszów Górny
109799 D	Sulików – Wrociszów Górny
109800 D	Mała Wieś Dolna – Kunów
109801 D	Wrociszów Dolny – Wilka
109802 D	Mała Wieś Górna - Radzimów

Źródło: Dane gminy Sulików.

Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa, stacja PKP zlokalizowana jest w miejscowości Mikułowa. Kolej zapewnia połączenia m.in. ze Zgorzelcem, Węglińcem, Lubaniem Śląskim, Jelenią Górą i Zieloną Górą. Komunikację w obrębie gminy oraz ze Zgorzelcem i Zawidowem zapewniają busy prywatnych przewoźników.

3.3.2. Zaopatrzenie w prąd, gaz i energię ciepłą

Teren gminy jest zelektryfikowany. Potrzeby energetyczne i grzewcze w gminie zaspokajane są głównie przez kotłownie domowe. W obrębie zabudowy jednorodzinnej, która dominuje w gminie, przeważają indywidualne systemy ogrzewania. Zdalaczynne systemy ogrzewania odgrywają niewielką rolę, swoim zasięgiem obejmują jedynie część budynków wielorodzinnych. Do ogrzewania zabudowy mieszkaniowej i obiektów prowadzących działalność gospodarczą stosowane są najczęściej paliwa stałe: węgiel i koks. Rzadziej stosowane są bardziej ekologiczne paliwa: gaz propan-butan lub olej opałowy. Głównym źródłem

zanieczyszczeń na obszarze gminy są zakłady przemysłowe, a także przestarzałe systemy grzewcze w gminie.

3.3.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Gospodarką wodno-kanalizacyjną w gminie zajmuje się Międzygminna Spółka Wodno-Kanalizacyjna „SUPLAZ” sp. z o.o. powstała poprzez zawarcie umowy Spółki 10 października 2005 roku, przez Wójtów Gmin z Sulikowa, Platerówki i Zgorzelca. Spółka powstała w związku z realizacją inwestycji „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej dla gmin leżących w zlewni rzeki Czerwona Woda” dofinansowanej ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Na koniec 2014 roku sumaryczna długość sieci wodociągowej w gminie wyniosła 81,3 km. W celu dostarczenia wody mieszkańcom eksploatowane jest jedno ujęcie wód podziemnych w Mikułowej, gdzie działa stacja uzdatniania wody. Ujęcie ma maksymalną wydajność 1130m³ na dobę, zaś średnią 904m³ na dobę. Sieć wodociągowa pochodzi z różnych okresów – najstarsza z lat 40. XX wieku, następnie z lat 90. XX wieku. Najnowsze inwestycje to rok 2003 oraz 2012. Międzygminna Spółka Wodno-Kanalizacyjna „SUPLAZ” sp. z o.o. dostarcza wodę dla ok. 5650 osób.

Zgodnie z danymi GUS dostęp do wodociągu w 2013 roku miało 76% mieszkańców (tabela 21). Woda odpowiada wymaganiom higieniczno-sanitarnym dla wody pitnej dla ludzi. Jej zużycie do celów bytowo-gospodarczych w 2014 roku wyniosło 109 191m³, zaś do celów przemysłowych 3 262m³.

Sieć kanalizacyjna przyjmuje mniejszy zasięg niż sieć wodociągowa, jej długość wynosi 41,9 km. Sieć jest nowa, pochodzi z 2012 roku, podobnie jak oczyszczalnia ścieków mieszcząca się w Sulikowie, przy ul. Sportowej. Moc przerobowa oczyszczalni maksymalna to 1210m³ na dobę, zaś średnia 924m³ na dobę. Średnia ilość oczyszczanych ścieków to 240m³ na dobę. Odbiorcami kanalizacji jest 2716 osób. 95 gospodarstw domowych posiada indywidualne oczyszczalnie ścieków²¹. Zgodnie z danymi GUS w 2013 roku z kanalizacji korzystało 11,3% ludności. Widać tu znaczącą zmianę w porównaniu z wcześniejszymi latami w związku ze zrealizowaną w 2012 roku inwestycją skanalizowania gminy.

²¹ Informacje Międzygminnej Spółki Wodno-Kanalizacyjnej „SUPLAZ” sp. z o.o.

Tabela 21. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności wg GUS

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Wodociąg	74,8	75,0	75,2	77,9	75,6
Kanalizacja	0,0	0,0	0,0	3,6	11,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

3.3.4. Gospodarka odpadami

Gospodarką odpadami na terenie gminy Sulików zajmuje się Zakład Gospodarki i Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubaniu. Gmina wdrożyła przepisy dotyczące gospodarowania odpadami i mieszkańcy segregują odpady do specjalnie przygotowanych i oznakowanych pojemników – odrębnie szkło, tworzywa sztuczne, papier, bioodpady oraz pozostałe odpady. Systematycznie prowadzone są zbiórki odpadów wielkogabarytowych. Na terenie gminy znajdują się także pojemniki na stare i przeterminowane leki (punkt apteczny), zużyte baterie (gimnazjum, urząd gminy) oraz odzież i tekstylia.

Podkreślić należy, że osiągnięty przez gminę Sulików w 2013 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wyniósł 82%, zaś poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 13%²².

Odpady z terenu gminy trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Lubaniu. Na terenie gminy zlokalizowane było składowisko odpadów, jednakże zostało ono zamknięte, a w 2014 roku zrehabilitowane w ramach projektu „Rekultywacja Dolnośląskich Składowisk Komunalnych”.

3.3.5. Gospodarka mieszkaniowa

Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy systematycznie się zwiększa – w 2009 roku było to 1529 budynków, zaś w roku 2014 już 1591. Wiąże się to z prywatnymi inwestycjami mieszkaniowymi. Dane GUS wskazują, że przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 87m², co daje około 27m² na osobę.

²² *Gospodarka odpadami*, <http://odpady.sulikow.pl/gospodarka-odpadami.html>.

W 2013 roku w zasobach gminy pozostawało 60 mieszkań komunalnych oraz 6 lokali socjalnych.

Tabela 222. Gospodarka mieszkaniowa – informacje na rok 2013

Wyszczególnienie	Dane
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	87m ²
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	26,9m ²
Mieszkania na 1000 mieszkańców	309,6
Mieszkania komunalne ogółem	60
Mieszkania socjalne	6

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

4. Analiza SWOT

Kluczowym elementem stosowanym w analizie sytuacji zarówno przedsiębiorstw, jak i jednostek samorządu terytorialnego, pozwalającym dobrze wyznaczyć cele i zadania strategiczne jest analiza SWOT. To narzędzie, dzięki któremu można zanalizować i rozpoznać własne silne i słabe strony (*strengths* i *weaknesses*), a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia (*opportunities* i *threats*), płynące z otoczenia zewnętrznego. *Strengths* to mocne strony gminy, które należycie wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają ją w otoczeniu i stanowią przewagę konkurencyjną. *Weaknesses* to słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować jej rozwój. *Opportunities* to szanse, a więc uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój gminy, natomiast *threats* to zagrożenia, czynniki, które obecnie nie przeszkadzają gminie w funkcjonowaniu, ale mogą być zagrożeniem w przyszłości.

Tabela 233. ANALIZA SWOT DLA GMINY SULIKÓW

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie gminy na styku granic 3 państw, – Walory krajobrazowe i przyrodnicze (Podgórze Izerskie), – Liczne obiekty objęte ochroną konserwatorską, – Zasoby złóż i kopalin zwłaszcza bazaltu, – Dobra jakość gleb, – Duży zasób działek budowlanych pod zabudowę jednorodzinną, – Wysoka jakość wody pitnej, – Przebiegające przez gminę szlaki kolejowe, – Przebiegające przez gminę drogi o znaczeniu wojewódzkim, – Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych, – Wysoki stopień zwodociągowania gminy, – Wysoki wskaźnik oświetlenia gminy, – Rozwinięta sieć dostępu do Internetu i do telefonii komórkowej, – Dobrze rozwinięta sieć dystrybucji energii elektrycznej, – Wysoki wskaźnik odnowionych dróg, – Dobre zaplecze kulturalne dla mieszkańców (ośrodki kultury, świetlice), – Baza edukacyjna na wysokim poziomie, – Dobrze rozwinięta baza sportowa, 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak ścieżek rowerowych, pieszych, tras narciarskich (narty biegowe), – Zdekapitalizowane zabytki, – Niewystarczająca ilość obiektów małej infrastruktury, – Niedostateczny stan obiektów sportowych, – Zdekapitalizowane obiekty użyteczności publicznej na wsiach, – Niewystarczający stan skanalizowania gminy, – Zanieczyszczenie środowiska – dzięki wysypiska, hałas, – Nieuregulowane rzeki, – Niedostateczny stan rowów melioracyjnych, – Brak chodników wzdłuż dróg, – Zły stan części infrastruktury drogowej, część dróg do remontu, – Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych, – Brak wewnętrznej komunikacji publicznej, – Wysoka „niska emisja”, – Trudności z zagospodarowaniem pustych obiektów gminnych, – Brak rozwoju budownictwa socjalnego i komunalnego, – Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych, – Brak terenów należących do gminy

<ul style="list-style-type: none"> - Duża ilość organizacji pozarządowych. 	<ul style="list-style-type: none"> umożliwiających inwestycje, - Niski poziom działalności gospodarczej, - Zbyt małe środki na aktywność społeczną, - Słaba aktywność mieszkańców w życiu kulturalnym, - Słaba współpraca mieszkańców, - Niski przyrost naturalny, starzejące się społeczeństwo, - Wysoki poziom bezrobocia, - Brak rozwiniętych aktywnych form walki z bezrobociem, - Wysoka liczba świadczeniobiorców GOPS, - Przestarzała baza informatyczna w instytucjach publicznych, - Spłata kredytów zaciągniętych w latach wcześniejszych na inwestycje.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Perspektywa UE 2014-2020, - Wysokie walory krajobrazowe gminy i regionu, - Położenie na styku 3 granic, - Bogata oferta atrakcji turystycznych w regionie, - Bliskość głównych dróg i autostrady A4, - Modernizacja linii kolejowej Zgorzelec - Jelenia Góra, - Pozyskanie nowych mieszkańców, - Wzrost zamożności mieszkańców, - Duża ilość terenów do zagospodarowania agroturystycznego, - Rozbudowa stacji energetycznej w Mikułowej, - Rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii, - Wykorzystanie walorów historycznych, takich jak „szlak bursztynowy”, „uzdrowisko”, - Współpraca z gminami zagranicznymi, - Odzyskanie praw miejskich przez Sulików - Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i członkostwo w Stowarzyszeniu LGD „Partnerstwo Izerskie”, - Zapotrzebowanie na różne formy aktywności fizycznej, - Budowa nowego bloku energetycznego w PGE G i EK S.A. O/Elektrownia Turów, - Odbudowa zapory i zalewu „Witka”, - Większe zapotrzebowanie na rozwój rolnictwa ekologicznego, - Bliskość ośrodków przemysłowo-miejskich, jak Zgorzelec czy Bogatynia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Starzenie się społeczeństwa, - Brak dobrej i skutecznej polityki społecznej, - Spadek natężenia ruchu turystycznego, - Systematycznie pogarszający się zły stan powietrza, - Zmiany przepisów prawa, - Wzrost negatywnych zjawisk pogodowych – klęski żywiołowe, - Migracja młodzieży do większych miast i za granicę, - Przejazdy samochodów ciężarowych, - Brak regulacji rzeki i zbiorników retencyjnych, - Zagrożenie przestępczością z powodu bliskości granicy, - Niemożność sprzedaży nadwyżek z gospodarstw rolnych, - Konkurencja towarów z zagranicy.

Źródło: Opracowanie własne.

5. Konstrukcja strategii rozwoju

5.1. Misja i wizja

Dla zaprojektowania rozwoju gminy Sulików konieczne jest określenie wizji, będącej swoistym odzwierciedleniem „ambicji” gminy, czyli tego jaka ma być gmina w przyszłości. Wizja rozwoju gminy Sulików stanowi projekcję stanu, który powinien być osiągnięty w perspektywie do roku 2025 dzięki realizacji strategii. Jest opisem wizerunku gminy w przyszłości, przy założeniu wystąpienia korzystnych warunków rozwojowych. Uwzględnia ona bieżące i przyszłe potrzeby mieszkańców gminy oraz uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Wizja wyznacza główne obszary oddziaływania strategicznego i cele strategiczne, które są istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i wpływają na poziom i jakość życia mieszkańców.

WIZJA GMINY SULIKÓW
GMINA SULIKÓW ATRAKCYJNA GOSPODARCZO I TURYSTYCZNIE, DBAJĄCA O TRADYCJĘ, Z OTWARTĄ NA WSPÓŁPRACĘ SPOŁECZNOŚCIĄ.

Zaprezentowana wizja rozwoju wyraźnie wskazuje na konieczność wszechstronnego rozwoju gminy. Sulików wymaga wsparcia rozwoju gospodarczego, w tym poprzez rozwój funkcji turystycznej. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju gmina dbać będzie również o środowisko naturalne i dziedzictwo kulturowe oraz wspierać rozwój społeczny, integrację i aktywizację lokalnej społeczności.

Po zdefiniowaniu wizji konieczne jest określenie misji gminy, misji, czyli określenie sensu jej istnienia, najważniejszych zadań oraz wartości. Misja pomyślana jest jako wyzwanie, wytyczna, inspiracja do podejmowania działań. Stanowi narzędzie zarządzania i ukierunkowywania działań, ułatwia zweryfikowanie oraz projektowanie ról i zadań, zwiększa świadomość i odpowiedzialność pracowników instytucji, którzy lepiej rozumieją jak powinni postępować i jakie cele wytyczać.

MISJA GMINY SULIKÓW
GMINA SULIKÓW TWORZY KORZYSTNE WARUNKI ROZWOJU GOSPODARCZEGO I PODEJMUJE DZIAŁANIA NA RZECZ PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA, ZAPEWNIĄ POCZUCIE STABILIZACJI I INTEGRACJĘ MIESZKAŃCÓW. CZYNI TO POPRZEZ RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKOWYCH, KULTUROWYCH I SPOŁECZNYCH.

Gmina podejmuje więc wzywianie kreowania korzystnych warunków rozwojowych w sferze gospodarczej i społecznej dla podniesienia jakości życia mieszkańców, ich integracji i aktywizacji. Poszukując rozwiązań prorozwojowych gmina wykorzystuje zasoby naturalne, środowiskowe, kulturowe i społeczne przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dbałości o zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców w różnych wymiarach.

Wizja i misja są wstępem do określenia założeń strategicznego rozwoju gminy Sulików, wyrażonego w określeniu strategicznych obszarów oddziaływań, celów strategicznych, operacyjnych i zadań.

5.2. Plan operacyjny strategii

Sformułowana w dokumencie wizja gminy Sulików i jej misja mogą zostać osiągnięte tylko dzięki identyfikacji strategicznych obszarów oddziaływań, a następnie zaprojektowaniu i realizacji celów strategicznych. Cele te, podobnie jak wizja i misja powinny być niezmiennym, głównym wyznacznikiem realizacji założeń strategii. Do ich osiągnięcia prowadzić będzie urzeczywistnienie celów operacyjnych i zadań zaproponowanych w strategii. W trakcie realizacji strategii mogą one ulegać modyfikacjom tak, aby jak najlepiej wypełniać misję gminy, dążyć do urzeczywistnienia wizji i wykonania zadań strategicznych.

Dla realizacji wizji gminy wyodrębniono trzy główne obszary oddziaływania strategicznego. Są to:

1. Sfera społeczna;
2. Sfera gospodarcza;
3. Infrastruktura i środowisko przyrodnicze.

Sfera społeczna to obszar szeroko rozumianej polityki społecznej, a więc działalności państwa, innych instytucji publicznych, w tym samorządu gminnego oraz sił społecznych dla kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich. Dla poprawnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej niezbędna jest odpowiednia infrastruktura, jednak poza nią konieczne jest również zadbanie o wysoką jakość usług publicznych adekwatnych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Sfera społeczna obejmuje także przestrzeń aktywności społecznej, w ramach której mieszkańcy samodzielnie, przy wsparciu władz lokalnych, mogą zaspokajać swoje potrzeby.

Sfera gospodarcza, powiązana jest ściśle ze sferą społeczną, przede wszystkim ze względu na wieloaspektowy wpływ gospodarki na warunki życia ludności. W tym zakresie konieczne jest uwzględnienie zarówno potrzeb pracowników, jak i pracodawców. Zgodnie z preferencjami mieszkańców rozwój gminy powinien być wielokierunkowy, zakładać zarówno wsparcie rolnictwa, jak i przemysłu oraz usług, szczególny nacisk kładąc na rozwój turystyki.

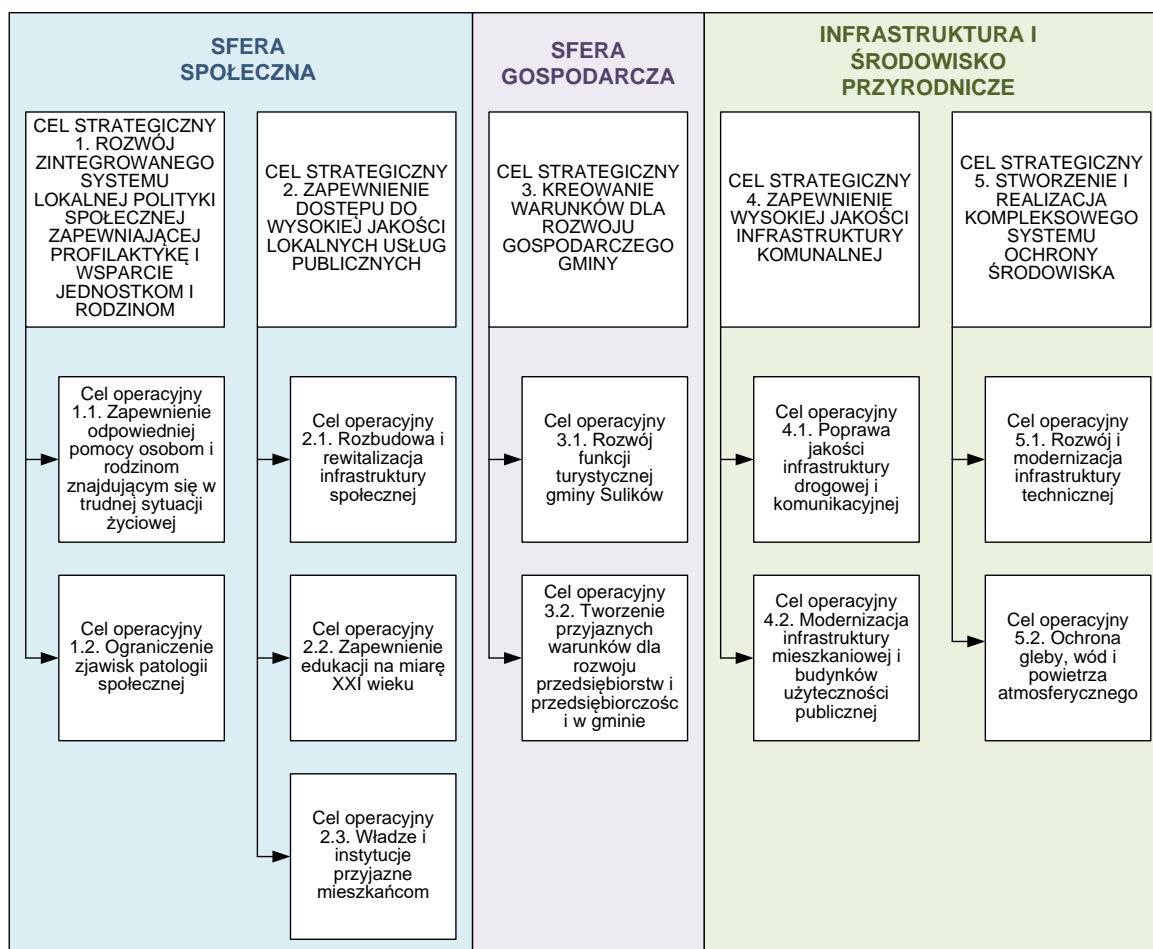
Infrastruktura i środowisko przyrodnicze jako obszar oddziaływań również są powiązane ze sferą społeczną i gospodarczą. Mają pełnić rolę służebną, zapewniać wysoką jakość życia mieszkańcom gminy oraz komfort prowadzenia działalności gospodarczej.

Urzeczywistnienie wizji rozwoju gminy i realizacja jej misji może więc dokonać się tylko przy wykorzystaniu zidentyfikowanych mocnych stron gminy oraz realizacji zidentyfikowanych działań prowadzących do ograniczenia jej słabych stron, eliminacji zagrożeń i wykorzystania szans rozwojowych. Takie działania, w przedstawionych powyżej sferach, są możliwe dzięki określeniu celów strategicznych, celów operacyjnych oraz konkretnych zadań. Wytoczono 5 celów strategicznych:

- Cel strategiczny 1. *Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom;*
- Cel strategiczny 2. *Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych;*
- Cel strategiczny 3. *Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy;*
- Cel strategiczny 4. *Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej;*
- Cel strategiczny 5. *Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska.*

Układ celów strategicznych i operacyjnych zaprezentowano na rycinie 3.

Rycina 3. UKŁAD CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH STRATEGII

Sfera społeczna jest niezwykle istotnym obszarem oddziaływania strategicznego. Wszak misją gminy jest kreowanie wysokiej jakości życia, zapewnienia stabilizacji i integracji mieszkańców. W sferze społecznej nakreślono dwa główne cele strategiczne: 1. *Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom* oraz 2. *Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych*.

Cel strategiczny 1. *Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom* nakierowany jest na rozwój działań lokalnego systemu polityki społecznej, szczególnie zaś pomocy społecznej, w celu pomocy jednostkom i rodzinom w przezwyciężeniu tych trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie rozwiązać wykorzystując własne uprawnienia i możliwości. Sformułowano w tym zakresie dwa cele operacyjne: 1.1. *Zapewnienie odpowiedniej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej* oraz 1.2. *Ograniczenie zjawisk patologii społecznej*.

Pierwszy cel operacyjny: *1.1. Zapewnienie odpowiedniej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej* koncentruje się na wsparciu – poprzez system pomocy społecznej oraz inne działania pomocowe – jednostek i rodzin wymagających pomocy ze względu na trudne sytuacje życiowe, m.in. takie jak: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W ramach tego celu realizowana będzie pomoc świadczona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, a także inne instytucje publiczne, np. szkoły, przedszkole, ośrodek kultury oraz organizacje pozarządowe. Kompleksową pomocą, dzięki współpracy instytucji gminnych, objęte zostaną dzieci z rodzin wymagających pomocy. Realizowane będą również zadania na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych, które bardzo często nie uzyskują odpowiedniej pomocy i wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Uwaga zwrócona zostanie też w kierunku seniorów, nie tylko w odniesieniu do zaspokajania ich potrzeb socjalno-bytowych, ale również społecznych i kulturalnych.

Drugi cel operacyjny: *1.2. Ograniczenie zjawisk patologii społecznej* obejmuje działania będące odpowiedzią na zidentyfikowane problemy występowania patologii społecznych – przede wszystkim uzależnień oraz przemocy w rodzinie – zjawisk często ze sobą powiązanych. Obejmie on zadania nakierowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień. Działania profilaktyczne skierowane zostaną – szczególnie poprzez instytucje edukacyjne – do dzieci i młodzieży, które są szczególnie narażone na kontakt z substancjami psychoaktywnymi. Profilaktyka obejmie również osoby dorosłe, szczególnie rodziców, w celu uwrażliwienia ich na problem uzależnień dzieci i młodzieży. Działania podjęte zostaną w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy.

Działania podejmowane w ramach realizacji celu strategicznego *1. Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom* zostaną szczegółowo określone w strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz programach działań w sferze społecznej, jak: program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, program wspierania rodziny, program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i program przeciwdziałania narkomanii.

Cel strategiczny *2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych* nakierowany jest na działania władz publicznych prowadzące do

zapewnienia wysokiej jakości infrastruktury społecznej, efektywnych działań w sferze społecznej oraz współpracy z mieszkańcami prowadzącej do wspólnego określania i realizacji zadań oraz wspierającej aktywizację lokalnej społeczności. W ramach tego celu strategicznego określono trzy cele operacyjne: 2.1. *Rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury społecznej*, 2.2. *Zapewnienie edukacji na miarę XXI wieku* oraz 2.3. *Władze i instytucje przyjazne mieszkańcom*.

Pierwszy cel operacyjny: 2.1. *Rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury społecznej* ukierunkowany jest na działania o charakterze infrastrukturalnym kreujące przestrzeń do działań społecznych i realizacji społecznych zadań gminy. W jego ramach podjęte zostaną działania na rzecz budowy, remontów i doposażenia miejsc realizacji zadań społecznych, a więc: infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, miejsc spotkań mieszkańców oraz placówek oświatowych.

Cel operacyjny 2.2. *Zapewnienie edukacji na miarę XXI wieku* koncentruje się na zadaniach oświatowych. Odpowiedzialność gminy za realizację zadań z zakresu edukacji publicznej obejmuje nie tylko zapewnienie możliwości realizacji obowiązku szkolnego, ale dbałość o wysoką jakość edukacji, zapewnienie uczniom pomocy i wsparcia w nauce, rozwijania ich zainteresowań i pasji, a także wsparcia działań z zakresu edukacji ustawicznej. Podkreślić należy, że odpowiedzialność za realizację zadań spada nie tylko na placówki oświatowe, ale również na instytucje kultury czy sportu. W ramach tego celu podejmowane będą działania na rzecz zwiększania dostępu do placówek przedszkolnych i opieki nad dziećmi do lat 3 oraz poprawy jakości kształcenia, tworzenia i wdrażania rozwiązań wspierających uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wymagających pomocy, ale również uczniów zdolnych. Działania na rzecz dzieci i młodzieży obejmowały będą organizację zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych w różnych miejscowościach gminy. W ramach wspierania edukacji ustawicznej oraz aktywizacji seniorów podjęte zostaną też działania zmierzające do utworzenia Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Cel operacyjny 2.3. *Władze i instytucje przyjazne mieszkańcom* obejmuje zespół działań władz publicznych i instytucji gminnych na rzecz możliwie najlepszego i dopasowanego do potrzeb mieszkańców świadczenia usług. Cel ten zakłada kształtowanie warunków i tworzenie rozwiązań umożliwiających mieszkańcom – bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji pozarządowych – zaangażowanie w podejmowanie decyzji i realizację zadań publicznych. W ramach realizacji tego celu wdrażane będą również zadania współpracy transgranicznej – z Republiką

Czeską i Republiką Federalną Niemiec. Działanie obejmuje prace nad wspólnymi projektami i ich realizację m.in. w zakresie rozwoju potencjału przyrodniczego i kulturowego, poprawy jakości edukacji oraz współpracy instytucji i społeczności.

Działania podejmowane w ramach realizacji celu strategicznego *2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych* poprawią jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie im wysokiej jakości usług publicznych, w tym społecznych, adekwatnych do rozpoznanych potrzeb mieszkańców. Pozwolą również na włączenie lokalnej społeczności w określanie i realizację zadań publicznych.

Sfera gospodarcza jest obszarem, którego sprawne funkcjonowanie pozwala na kreowanie przestrzeni przyjaznej do życia, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. Sprawne jej funkcjonowanie istotne jest nie tylko z perspektywy przedsiębiorców, ale również mieszkańców jako pracowników, klientów i konsumentów lokalnej przestrzeni gospodarczej. W sferze gospodarczej określono cel strategiczny. *3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy*, a w jego ramach dwa cele operacyjne: *3.1. Rozwój funkcji turystycznej gminy Sulików* i *3.2. Tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i przedsiębiorczości w gminie*.

Za główny motor rozwoju uznany został rozwój turystyki, co ma odzwierciedlenie w celu operacyjnym *3.1. Rozwój funkcji turystycznej gminy Sulików*. Zakłada on rozwój gospodarczy dzięki rozwojowi turystyki, przekładającej się na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych i nowe miejsca pracy. Rozwój turystyki wymaga utworzenia nowych i utrzymania istniejących szlaków turystycznych, budowy, remontów oraz doposażenia małej architektury wzdłuż szlaków turystycznych. W kreowaniu nowych atrakcji turystycznych zakłada się wykorzystywanie walorów historyczno-kulturowych i przyrodniczych gminy. Realizacja celu zakłada też wsparcie rozwoju bazy noclegowo-gastronomicznej, w tym gospodarstw agroturystycznych. Dla rozwoju turystyki niezbędne jest wzmocnienie działań promocyjnych gminy, prezentujących ofertę turystyczną. Działania te obejmowały będą przygotowanie różnorodnych materiałów promocyjnych oraz działania promocyjno-informacyjne w Internecie.

Drugi cel operacyjny *3.2. Tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i przedsiębiorczości w gminie* obejmuje zestaw działań tworzących warunki dla rozwoju przedsiębiorstw oraz aktywizacji mieszkańców na rynku pracy,

w tym podejmowania działań z zakresu przedsiębiorczości. W tym celu konieczne jest prowadzenie działań kreujących dobry klimat dla przedsiębiorczości: uaktualnianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przygotowanie i udostępnianie terenów pod inwestycje, czy wspieranie inicjatyw i partnerstw na rzecz aktywizacji gospodarczej gminy. Konieczne jest stworzenie mieszkańcom możliwości podejmowania pracy choćby poprzez wdrażanie rozwiązań umożliwiających łączenie pracy i życia rodzinnego. W ramach realizacji tego celu instytucje gminne zapewnią mieszkańcom zainteresowanym prowadzeniem działalności gospodarczej wsparcie informacyjno-organizacyjne i szkoleniowe, a także wspierać będą rozwój sektora ekonomii społecznej, który zapewnić może miejsca pracy osobom z kategorii defaworyzowanych na rynku pracy. Łącząc rozwój gospodarczy z ochroną środowiska przyrodniczego gmina wspierać też będzie przedsięwzięcia podejmowane przez przedsiębiorców wykorzystujące odnawialne źródła energii.

Kolejną sferą oddziaływań strategicznych jest sfera infrastruktury i środowiska przyrodniczego. Łączy ona działania na rzecz ochrony środowiska z inwestycjami w infrastrukturę służącą mieszkańcom i zapewniającą życie zgodne z wymogami środowiska przyrodniczego. W tej sferze zaproponowano dwa cele strategiczne:

4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej oraz 5. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska.

Cel strategiczny *4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej* ma zapewnić mieszkańcom wysokiej jakości infrastrukturę komunalną, która poprawi jakość życia w gminie. W tym celu określono dwa cele operacyjne: *4.1. Poprawa jakości infrastruktury drogowej i komunikacyjnej oraz 4.2. Modernizacja infrastruktury mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.*

Cel operacyjny *4.1. Poprawa jakości infrastruktury drogowej i komunikacyjnej* nakierowany jest na budowę, rozbudowę i remonty infrastruktury drogowej i towarzyszącej drogom dla zapewnienia komfortowego i bezpiecznego poruszania się po terenie gminy. W ramach realizacji tego celu zakłada się budowę i remonty dróg gminnych, budowę i rozbudowę infrastruktury towarzyszącej wzdłuż dróg (m.in. chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi) oraz uzupełnienie braków w oświetleniu gminy. Gmina będzie również podejmowała działania lobbystyczne na rzecz modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich przebiegających przez teren gminy. Dla

zapewnienia komfortowego przemieszczania się gmina wspierać będzie działania poprawiające funkcjonowanie lokalnego transportu zbiorowego.

Dla zapewnienia wysokiej jakości życia w gminie konieczna jest nie tylko modernizacja infrastruktury drogowej, ale także działania na rzecz rewitalizacji infrastruktury mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej, co zakłada cel operacyjny *4.2. Modernizacja infrastruktury mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej*. Dla jego realizacji przewidziano rewitalizację zdegradowanych obiektów i obszarów na terenie gminy, remonty lokali komunalnych oraz przystosowanie ich do nowych funkcji, termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz działania na rzecz tworzenia warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Szczególnym wsparciem objęte zostaną działania w zakresie budownictwa czynszowego i socjalnego w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych tych mieszkańców, którzy nie są w stanie zakupić mieszkania na wolnym rynku. Ważną inicjatywą jest też dążenie do likwidacji barier architektonicznych w obiektach i miejscach publicznych tak, by były one dostępne dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej czy rodziców z małymi dziećmi.

Cel strategiczny *5. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska* nakierowany jest na działania wspierające i zapewniające, w sposób bezpośredni lub pośredni, ochronę środowiska przyrodniczego. Zaplanowano tu dwa cele operacyjne: *5.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej* oraz *5.2. Ochrona gleby, wód i powietrza atmosferycznego*.

Cel operacyjny *5.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej* koncentruje się na działaniach rozwijających i modernizujących gminną infrastrukturę techniczną tak, by zapewniała ona wysoką jakość życia mieszkańców oraz ochronę środowiska przyrodniczego. W tym celu prowadzone będą działania na rzecz rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, wspierane przedsięwzięcia na rzecz gazyfikacji gminy, a także podejmowana aktywność w zakresie bieżącego oczyszczania cieków wodnych i rowów melioracyjnych oraz zabezpieczenia przeciwpowodziowego gminy.

Cel operacyjny *5.2. Ochrona gleby, wód i powietrza atmosferycznego* obejmuje zespół działań zapewniających mieszkańcom życie w czystym i zadbanym środowisku przyrodniczym. W tym celu podjęte zostaną działania na rzecz budowy naturalnych ochron wokół uciążliwych obiektów przemysłowych oraz uporządkowania terenów zielonych i leśnych. Będzie się to wiązało z akcją

popularyzującą dbałość o prywatne posesje i tereny wspólne w gminie, szczególnie w zakresie popularyzacji sadzenia i utrzymania zieleni oraz utrzymania czystości. W tym zakresie niezbędne są także działania na rzecz likwidacji dzikich wysypisk śmieci i dbania o czystość lasów. Dla ochrony środowiska przyrodniczego popularyzowane będzie i wspierane wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

Realizacja przedstawionych celów strategicznych i operacyjnych wymaga podjęcia określonych działań. Przypisane celom zadania zostały zestawione w tabeli.

Tabela 244. UKŁAD CELÓW STRATEGICZNYCH, OPERACYJNYCH I ZADAŃ STRATEGII

Sfery oddziaływań	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania
Sfera społeczna	1. Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom	Cel operacyjny 1.1. Zapewnienie odpowiedniej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	1.1.1. Wsparcie rodzin w ramach systemu pomocy społecznej
			1.1.2. Kompleksowa pomoc dzieciom z rodzin wymagających wsparcia
			1.1.3. Wsparcie osób niepełnosprawnych i chorych
			1.1.4. Wsparcie zaspakajania potrzeb indywidualnych i społecznych seniorów
		Cel operacyjny 1.2. Ograniczenie zjawisk patologii społecznej	1.2.1. Kompleksowy system profilaktyki i pomocy osobom uzależnionym
			1.2.2. Wdrażanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy
			2.1.1. Budowa i remonty infrastruktury sportowej
			2.1.2. Doposażenie i rozbudowa placów zabaw
	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych	Cel operacyjny 2.1. Rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury społecznej	2.1.3. Budowa, zagospodarowanie i doposażenie miejsc integracji mieszkańców
			2.1.4. Remonty i doposażenie placówek oświatowych
			2.2.1. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia
			2.2.2. Innowacyjne rozwiązania wspierające uczniów zdolnych oraz wymagających pomocy
		Cel operacyjny 2.2. Zapewnienie edukacji na miarę XXI wieku	2.2.3. Rozwój opieki i edukacji w żłobkach i przedszkolach
			2.2.4. Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych dla dzieci i młodzieży w różnych miejscowościach gminy
			2.2.5. Wsparcie utworzenia Uniwersytetu Trzeciego Wieku
2.3.1. Rozwijanie e-usług w administracji samorządowej			
	Cel operacyjny 2.3. Władze i instytucje przyjazne mieszkańcom	2.3.2. Kształtowanie warunków sprzyjających przekazywaniu zadań publicznych organizacjom pozarządowym	
		2.3.3. Tworzenie możliwości do wdrażania lokalnych inicjatyw przez mieszkańców gminy,	

			2.3.4. Wsparcie organizacyjne i sprzętowe ochotniczych straży pożarnych	
			2.3.5. Wdrażanie rozwiązań uspołeczniających w bieżącym zarządzaniu gminą	
			2.3.6. Rozwój współpracy transgranicznej i realizacja wspólnych projektów	
Sfera gospodarcza	3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	3.1. Rozwój funkcji turystycznej gminy Sulików	3.1.1. Utworzenie nowych i utrzymanie istniejących szlaków turystycznych	
			3.1.2. Budowa, remonty i wyposażenie małej architektury wzdłuż szlaków turystycznych	
			3.1.3. Wsparcie rozwoju bazy noclegowo-gastronomicznej	
			3.1.4. Wykorzystanie zasobów historyczno-kulturowych w kreowaniu nowych atrakcji turystycznych	
			3.1.5. Wzmocnienie działań promocyjnych gminy dotyczących walorów i oferty turystycznej gminy	
			3.2. Tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i przedsiębiorczości w gminie	
				3.2.1. Przygotowanie i udostępnianie terenów pod inwestycje
				3.2.2. Uaktualnianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
				3.2.3. Wspieranie przedsięwzięć opartych na odnawialnych źródłach energii
				3.2.4. Wspieranie inicjatyw i partnerstw na rzecz aktywizacji gospodarczej gminy
				3.2.5. Wsparcie informacyjno-organizacyjne i szkoleniowe mieszkańców zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej
				3.2.6. Rozwój i wsparcie sektora ekonomii społecznej
				3.2.7. Tworzenie i wdrażanie rozwiązań na rzecz łączenia życia zawodowego i rodzinnego mieszkańców gminy
		Infrastruktura i środowisko przyrodnicze	4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej	4.1. Poprawa jakości infrastruktury drogowej i komunikacyjnej
4.1.2. Budowa i rozbudowa infrastruktury towarzyszącej wzdłuż dróg				
4.1.3. Wsparcie działań poprawiających lokalny transport publiczny				
4.1.4. Uzupełnienie braków w oświetleniu				
4.1.5. Wsparcie modernizacji dróg wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy				
	4.2. Modernizacja infrastruktury mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej			4.2.1. Rewitalizacja zdegradowanych obiektów i obszarów na terenie gminy
				4.2.2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
				4.2.3. Remonty lokali komunalnych oraz przystosowanie ich do nowych funkcji
				4.2.4. Tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego zwłaszcza socjalnego i czynszowego
				4.2.5. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach i miejscach publicznych
5. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska	5.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej		5.1.1. Poprawa i rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	
			5.1.2. Oczyszczenie cieków wodnych i rowów melioracyjnych	
			5.1.3. Podejmowanie działań mających na	

			celu zabezpieczenie przeciwpowodziowe gminy
			5.1.4. Wsparcie przedsięwzięć związanych z gazyfikacją gminy
		5.2. Ochrona gleby, wód i powietrza atmosferycznego	5.2.1. Budowa naturalnych ochron wokół uciążliwych obiektów przemysłowych
			5.2.2. Uporządkowanie terenów zielonych i leśnych
			5.2.3. Popularyzacja i wsparcie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii
			5.2.4. Likwidacja dzikich wysypisk śmieci
			5.2.5. Popularyzacja dbałości o prywatne posesje i miejsca wspólne

6. Procedury wdrażania, monitoringu i ewaluacji

Realizacja zadań, osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych, a co za tym idzie realizacja misji gminy i urzeczywistnienie jej wizji rozwoju wiąże się z koniecznością nie tylko przyjęcia *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025*, ale przede wszystkim jej praktycznego wdrożenia. Opracowanie i przyjęcie dokumentu stanowi podstawę do rozpoczęcia praktycznych działań na rzecz wdrożenia zaplanowanych zadań, co umożliwi osiągnięcie celów i przyczyni się do zrealizowania wizji.

Po przyjęciu strategii konieczne jest więc prowadzenie – zgodnie z wytycznymi dokumentu – procesu zarządzania strategicznego rozwojem gminy. Zarządzanie strategiczne to proces pozwalający na bieżącą realizację strategii, monitorowanie jej wdrażania oraz prowadzenie ewaluacji urzeczywistniania dokumentu. Realizacja strategii i efektywne jej wdrażanie wymaga wystąpienia jednocześnie kilku czynników, do których zaliczyć należy przede wszystkim:

- Aktywność mieszkańców gminy, władz lokalnych i podległych im instytucji;
- Zaangażowanie innych podmiotów z terenu gminy, w tym firm prywatnych i organizacji pozarządowych;
- Sukcesywne wdrażanie projektów realizujących cele strategiczne;
- Bieżące zarządzanie strategią, w tym przeprowadzanie monitoringu i ewaluacji.

Efektywna realizacja dokumentu wymaga stworzenia systemu wdrażania, w tym przede wszystkim:

- Ustalenia zakresu odpowiedzialności za realizację poszczególnych celów;
- Ustalenia harmonogramu działań.

Dla *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* przyjęto 3 etapowy system wdrażania:

- Etap 1. Utworzenie i przyjęcie Strategii – obejmuje rok 2015;
- Etap 2. Wdrażanie strategii i bieżący monitoring – w latach 2015-2025;
- Ewaluacja Strategii i jej aktualizacja (prace nad nową strategią) – 2025.

Większość zadań – ze względu na swoją specyfikę – wdrażanych będzie w trybie ciągłym, dla stałego i efektywnego zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy.

Nadzór nad realizacją całości *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* należy do zadań Wójta Gminy Sulików. W celu profesjonalnego wdrażania

strategii Wójt wyznaczy osobę odpowiedzialną za koordynację wdrażania poszczególnych zadań strategii, bieżące kontakty z instytucjami i organizacjami realizującymi zadania oraz bieżący monitoring strategii.

We wdrażaniu zadań brał będzie udział przede wszystkim Urząd Gminy Sulików, ale także inni realizatorzy, ściśle współpracujące z Urzędem instytucje publiczne, m.in.: instytucje oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jak również organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa prywatne i społeczność lokalna.

Na określenie ram finansowych strategii znaczący wpływ mają dwa czynniki. Po pierwsze to horyzont czasowy realizacji dokumentu, po drugie zaś wielość podmiotów realizujących zadania określone w strategii. Uniemożliwia to precyzyjne określenie wysokości funduszy przeznaczonych na realizację strategii w poszczególnych latach. Środki przewidziane na realizację zadań uwzględnione zostaną w budżecie gminy, a pochodzić będą z budżetu gminy, środków krajowych, w tym dotacji na realizację zadań własnych oraz zleconych, środków przekazywanych w ramach programów resortowych. Dla realizacji zadań wykorzystywane będą również środki zagraniczne, przede wszystkim pochodzące z funduszy europejskich, a także środki pozyskiwane w ramach projektów czy grantów realizowanych przez instytucje publiczne i trzeci sektor.

Wdrażanie strategii wymaga również monitoringu i ewaluacji. Monitoring i ewaluacja są niezbędne, zwłaszcza w przypadku planowania średnio- i długookresowego. Monitoring to kontrola (ocena) dynamiczna, a więc ocena postępów i efektów dokonywana stale w czasie, natomiast ewaluacja jest kontrolą statyczną, polega na ocenie realizacji i efektów (rezultatów) dokonywanych w określonych momentach czasu.

System monitoringu *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* będzie polegał na gromadzeniu i agregowaniu informacji o stanie jej realizacji. Najważniejszym zadaniem w tym zakresie jest identyfikacja barier i problemów związanych z realizacją i osiągnięciem celów. Proces monitoringu będzie polegał na zbudowaniu narzędzia sprawozdawczości i wskazaniu osób odpowiedzialnych za zbieranie i analizę danych. Okresem sprawozdawczym powinien być rok kalendarzowy.

Zwrócić należy uwagę na możliwość aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* w przypadku znaczącej zmiany warunków wyjściowych,

stwierdzenia mniejszej niż zakładano efektywności działań czy też wypracowania nowych, efektywniejszych pomysłów i rozwiązań.

Ostatnim etapem wdrażania *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* jest ewaluacja ex post, która wskaże sukcesy i porażki związane z wdrażaniem dokumentu oraz pozwoli na stworzenie rekomendacji do kolejnego okresu planistycznego. Ewaluacja to zbiór działań badawczych mających na celu ocenę skuteczności interwencji publicznej, ocenę interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które miała zaspokoić. Ewaluacja strategii polega na obiektywnej ocenie zaplanowania, wdrożenia i rezultatów działań podejmowanych w ramach strategii. Ewaluacja dostarcza nam wiarygodnych i przydatnych informacji pozwalających na ocenę zrealizowanych działań i zaplanowanie zmian. Ewaluacja przeprowadzona zostanie w latach 2025-2026 i związana będzie z rozpoczęciem prac nad kolejnym dokumentem strategicznym.

Ewaluacja powinna obejmować analizę informacji dotyczących już zrealizowanych i właśnie realizowanych zadań, o których mowa w strategii. Powinny one zostać poddane ocenie w zakresie:

- Trafności – w jakim stopniu cele i zadania odpowiadały potrzebom gminy; czy przyczyniły się do wyeliminowania lub ograniczenia problemów;
- Skuteczności – w jakim stopniu zrealizowane zadania przyczyniły się do realizacji celów strategicznych, misji oraz urzeczywistnienia wizji rozwoju gminy;
- Efektywności – jaki jest stosunek zasobów i nakładów do podjętych działań i osiągniętych efektów; czy można było w inny sposób osiągnąć te same efekty, przy zmniejszeniu kosztów;
- Użyteczności – czy osiągnięte efekty są użyteczne; czy mieszkańcy gminy i inne podmioty zlokalizowane na jej terenie rzeczywiście z nich korzystają i będą korzystać; czy pojawiły się jakieś nieprzewidziane negatywne efekty;
- Trwałości – czy korzyści z osiągniętych efektów będą trwałe i będzie można z nich korzystać w długim okresie.

Efektom ewaluacji będzie merytoryczna – ilościowa i jakościowa ocena realizacji działań strategicznych za lata 2015-2025 – w oparciu o analizę celów i zadań określonych w strategii oraz wytyczne i rekomendacje dla aktualizacji niniejszej strategii czy przygotowania kolejnego dokumentu strategicznego.

7. Analiza spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rządu

Długofalowe zarządzanie strategiczne ma zasadnicze znaczenie dla kształtowania polityki rozwoju na każdym szczeblu administracyjnym. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju²³ przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Politykę rozwoju prowadzą Rada Ministrów, samorząd województwa oraz samorząd powiatowy i gminny, a jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych. Ustawa do strategii rozwoju zalicza długookresową strategię rozwoju kraju, średniookresową strategię rozwoju kraju, a także inne strategie rozwoju – dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego, w tym obszarów funkcjonalnych. Odwołując się do założeń ustawy władze centralne i jednostki samorządu terytorialnego uzyskały możliwość opracowywania dokumentów strategicznych kreujących cele rozwojowe i zadania przyczyniające się do ich realizacji.

Najogólniej zakres planowania strategicznego na szczeblu gminy określa zakres działań i zadania określone w ustawie o samorządzie gminnym²⁴. Strategia rozwoju jest podstawowym dokumentem strategicznym – stanowi fundament do prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, a także bazę wyjściową do przygotowywania innych, sektorowych dokumentów strategicznych. Zgodnie z zasadami zarządzania strategicznego jej założenia, cele i zadania wpisują się w założenia kluczowych dokumentów strategicznych na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Założenia i cele *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* są zgodne z celami unijnych dokumentów strategicznych, wytyczających kierunki działań Unii Europejskiej, w tym z kluczowym dokumentem, jakim jest *Strategia na*

²³ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. z 2006 r., nr 227, poz. 1658, tekst jednolity ze zm.

²⁴ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym, Dz.U z 1990 r., nr 16 poz. 95, tekst jednolity ze zm.

rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020²⁵. Strategia Europa 2020 wskazuje na trzy priorytety:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 podejmuje działania istotne w kontekście realizacji przede wszystkim drugiego i trzeciego priorytetu, a więc rozwoju zrównoważonego, sprzyjającemu włączeniu społecznemu, głównie poprzez wieloaspektowe działania na rzecz rozwoju gospodarczego przyjaznego środowisku naturalnemu i podnoszącego jakość życia mieszkańców, rozwijania działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego, wspierania konkurencyjności gminy, a także wspieranie zatrudnienia i włączenia społecznego, szczególnie poprzez działania na rzecz ograniczenia ubóstwa i bezrobocia. Realizacja celów i zadań strategii przyczyni się do zapewnienia spójności społecznej i gospodarczej.

Cele i zadania Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 są zgodne z założeniami i celami dokumentów krajowych, regionalnych i lokalnych. Strategia wpisuje się w założenia dokumentu *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*²⁶. Celem głównym przedstawionych w tym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju. Założono tu działania strategiczne w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa. Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 w skali lokalnej przyczyni się do realizacji następujących celów: Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, Stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz

²⁵ Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf.

²⁶ Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Warszawa 2013, <https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf>.

podniesienie konkurencyjności nauki, Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej oraz Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Cele i zadania *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* są zgodne z założeniami średniookresowej *Strategii Rozwoju Kraju 2020: Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo*²⁷. Strategia przyczyni się do realizacji na poziomie lokalnym II obszaru strategicznego: Konkurencyjna gospodarka oraz III obszaru strategicznego: Spójność społeczna i terytorialna, a także – w odniesieniu do działań administracji gminnej – założeń obszaru I: Sprawne i efektywne państwo. W zakresie realizacji założeń sprawnego i efektywnego państwa wskazać należy na działania poprawiające efektywność funkcjonowania administracji publicznej oraz tworzenie warunków do działalności obywateli i realizacji ich potrzeb. Wspieranie budowy konkurencyjnej gospodarki obejmuje działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, zwiększania aktywności zawodowej i poprawy jakości kapitału ludzkiego, a także dbałości o środowisko przyrodnicze. Realizacja założeń spójności społecznej i terytorialnej następuje poprzez działania na rzecz integracji społecznej i zapewnienia dostępu oraz odpowiednich standardów usług publicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 realizuje także wybrane cele określone w tzw. 9 strategiach zintegrowanych. Cele strategiczne i operacyjne przyczyniają się bowiem do realizacji założeń tych dokumentów w skali lokalnej – prowadzą do rozwoju kapitału społecznego, rozwoju zrównoważonego, zapewnienia bezpieczeństwa, sprawnego funkcjonowania władz publicznych, bezpieczeństwa energetycznego i czystego środowiska, rozwoju transportu i innowacyjnej i efektywnej gospodarki. *Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* realizuje cele konkurencyjności, spójności i sprawności w odniesieniu do działań na obszarach wiejskich, wyznaczone przez *Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego*

²⁷ *Strategia Rozwoju Kraju 2020: Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo*, Warszawa 2012, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf.

2010-2020: *Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*²⁸, kluczową z perspektywy rozwoju lokalnego strategię zintegrowaną. Wskazać tu należy na kreowanie rozwoju lokalnego dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej, wykorzystywanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości poza rolnictwem. W aspekcie społecznym ważne są działania w zakresie poprawy dostępu do usług publicznych i integracji społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 jest zgodna ze *Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*²⁹. Głównym celem rozwojowym Dolnego Śląska jest nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku. Dla jego realizacji strategia formułuje 8 celów: Rozwój gospodarki opartej na wiedzy, Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej, Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa, Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych, Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników, Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia oraz Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne. Cele i zadania sformułowane w *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* przyczyniają się – w skali lokalnej i w różnym zakresie – do realizacji celów wojewódzkich. Spójność celów strategicznych wykazano w tabeli 25.

Tabela 255. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku

Cele strategiczne <i>Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020</i>	Cele <i>Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025</i> , które przyczyniają się do realizacji celów założonych przez Województwo Dolnośląskie
Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych 3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy
Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej	4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej

²⁸ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, Warszawa 2010, https://www.mir.gov.pl/media/3337/KSRR_13_07_2010.pdf.

²⁹ *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*, http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf.

Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP	3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy
Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa	4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej 5. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska
Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych 3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy 4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej
Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych 4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej
Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia	1. Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom 2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych
Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 wpisuje się w założenia *Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego do 2020 roku*³⁰. Jej realizacja przyczyni się zatem również do realizacji celów strategicznych powiatu. Spójność celów strategicznych wykazano w tabeli 26. Podkreślić należy, że gmina Sulików dostrzega konieczność współpracy – zarówno z Powiatem Zgorzeleckim, innymi gminami, jak i partnerami z zagranicy oraz przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi dla realizacji celów i zadań strategicznych. Ta współpraca – mocno podkreślana w *Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego do 2020 roku* pozwoli na bardziej efektywną realizację celów i przyniesie realne korzyści rozwojowe.

Tabela 266. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 ze Strategią Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego do 2020 roku.

Cele strategiczne <i>Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego do 2020 roku</i>	Cele <i>Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025</i> , które przyczyniają się do realizacji celów założonych przez Powiat Zgorzelecki
Cel strategiczny 1. Zwiększenie integracji instytucjonalnej (integracji regionalnej) rozumianej jako zwiększenie liczby wspólnych inicjatyw gmin i powiatu na rzecz eliminowania problemów rozwojowych powiatu oraz poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i społecznej powiatu	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych
Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości

³⁰ *Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego do 2020 roku*,
http://www.powiatzgorzelecki.pl/images/Media/strategiapowiatu_29.07.15.pdf.

mieszkańców powiatu zgorzeleckiego (w obszarze transportu publicznego, służby zdrowia, zanieczyszczenia środowiska, gospodarki pozostałościami i bezpieczeństwa publicznego)	lokalnych usług publicznych 5. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska
Cel strategiczny 3. Zwiększenie spójności społecznej powiatu rozumiane jako ograniczenie dysproporcji społecznych (w tym wykluczenia społecznego)	1. Rozwój zintegrowanego systemu lokalnej polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i wsparcie jednostkom i rodzinom
Cel strategiczny 4. Poprawa kapitału intelektualnego oraz utrzymanie i promocja wysokiego poziomu kapitału gospodarczego i społecznego powiatu	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych 3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy
Cel strategiczny 5. Zwiększenie roli powiatu w kreowaniu nowoczesnych form współpracy transgranicznej w ramach Euroregionu Nysa	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych
Cel strategiczny 6. Zwiększenie potencjału ekonomicznego usług medycznych oraz ich dostosowanie do trendów epidemiologicznych poprzez inwestycję w ochronę zdrowia. Poprawa dostępności usług turystycznych oraz walorów przyrodniczych powiatu	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych 3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy 5. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska
Cel strategiczny 7. Zwiększenie korzyści ekonomicznych lokalizacji powiatu w obszarze europejskich i krajowych korytarzy transportowych poprzez pozyskiwanie infrastrukturalnych inwestycji krajowych i wojewódzkich. Rozwój infrastruktury drogowej	3. Kreowanie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy 4. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury komunalnej
Cel strategiczny 8. Zwiększenie poziomu obsługi klientów przez urząd Starostwa Powiatowego, rozumiane jako poprawa dostępności, terminowości i jakości (skuteczności) usług administracyjnych	2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości lokalnych usług publicznych

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 wpisuje się więc w dokumenty strategiczne na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Jej realizacja przyczyni się – w skali lokalnej – do realizacji strategicznych celów wytyczanych przez region, kraj, a także Unię Europejską.

Zakończenie

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 jest podstawowym dokumentem określającym wizję gminy Sulików, jej misję oraz cele i zadania w sferze społecznej, gospodarczej oraz infrastruktury i środowiska przyrodniczego. Jest więc fundamentem działań rozwojowych, które przyczynią się do budowy gminy atrakcyjnej gospodarczo i turystycznie, dbającej o tradycję, o aktywnej i otwartej na współpracę społeczności lokalnej.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 jest dokumentem wypracowanym w sposób partycypacyjny – dzięki zaangażowaniu władz gminy, urzędników, lokalnych liderów i mieszkańców oraz wsparciu ekspertów odpowiada na główne potrzeby mieszkańców, podejmuje działania na rzecz rozwiązania kluczowych problemów i wzmocnienia dobrze realizowanych zadań, przy wykorzystaniu zidentyfikowanych szans rozwojowych. Strategia wskazuje na misję gminy Sulików oraz kreśli wizję zmian, jakie nastąpić powinny w gminie w perspektywie roku 2025.

Osią orientującą działania gminy jest jakość życia mieszkańców stąd nacisk na wszystkie sfery, które oddziałują na codzienne życie: sferę społeczną, gospodarkę, infrastrukturę i środowisko przyrodnicze. Przyjęto, że misją gminy Sulików jest tworzenie warunków rozwoju gospodarczego oraz podniesienie jakości życia, zapewnienie poczucia stabilizacji i integracji mieszkańców. Misja gminy i jej wizja jako atrakcyjnej gospodarczo i turystycznie jednostki samorządu terytorialnego, dbającej o tradycję i z otwartą na współpracę społecznością wytyczyły cele strategiczne, operacyjne i zadania, które będą realizowane w latach 2015-2025. Przyjęcie dokumentu strategicznego i jego realizacja umożliwi sprawne zarządzanie gminą, a co za tym idzie urzeczywistnienie wizji rozwoju.

W imieniu głównych wykonawców *Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025* pragniemy gorąco podziękować wszystkim uczestnikom procesu przygotowania dokumentu. Dziękujemy władzom samorządowym, radnym, pracownikom urzędu, lokalnym liderom, przedsiębiorcom, jak i wszystkim mieszkańcom gminy Sulików, dzięki którym możliwe było stworzenie dobrej strategii, będącej podstawą działań realizujących misję i urzeczywistniających wizję rozwoju gminy.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności gminy Sulików w latach 2009-2014 z podziałem na sołectwa.....	8
Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy Sulików w latach 2009-2014	9
Tabela 3. Migracje ludności gminy Sulików w latach 2009-2014	9
Tabela 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Sulików oraz udział kobiet w ogólnej liczbie ludności w latach 2009-2014.....	9
Tabela 5. Główne świadczenia pieniężne wypłacane z pomocy społecznej w latach 2012-2014	11
Tabela 6. Główne świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej w latach 2012-2014	11
Tabela 7. Inne formy wsparcia mieszkańców gminy w 2014 roku	12
Tabela 8. Liczba dzieci i uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych w gminie.....	13
Tabela 9. Imprezy kulturalne organizowane w gminie Sulików.....	16
Tabela 10. Świetlice wiejskie w gminie Sulików – stan na 2015 rok.....	17
Tabela 11. Cykliczne imprezy sportowe organizowane w gminie Sulików.....	19
Tabela 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2009-2014 (w %).....	20
Tabela 13. Bezrobotni w gminie Sulików w latach 2009-2014.....	21
Tabela 14. Wybrane kategorie bezrobotnych w gminie Sulików w latach 2012-2014.....	21
Tabela 15. Użytkowanie gruntów na terenie gminy – stan na rok 2014.....	22
Tabela 16. Użytkowanie gruntów na terenie gminy – stan na rok 2014.....	22
Tabela 17. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w latach 2009-2014.....	23
Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Sulików wg działów PKD 2007	24
Tabela 19. Podmioty gospodarcze wskaźniki – stan na rok 2014	25
Tabela 20. Wykaz dróg gminnych.	31
Tabela 21. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności wg GUS	33
Tabela 22. Gospodarka mieszkaniowa – informacje na rok 2013	34
Tabela 23. ANALIZA SWOT DLA GMINY SULIKÓW	35
Tabela 24. UKŁAD CELÓW STRATEGICZNYCH, OPERACYJNYCH I ZADAŃ STRATEGII.....	46
Tabela 25. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku	55
Tabela 26. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 ze Strategią Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego do 2020 roku.....	56

Spis rycin

Rycina 1. Położenie gminy Sulików	6
Rycina 2. Gmina Sulików na tle gmin powiatu zgorzeleckiego	7
Rycina 3. UKŁAD CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH STRATEGII..	40

Uzasadnienie

Strategia Rozwoju Gminy Sulików podjęta Uchwałą Nr XXI/143/04 Rady Gminy Sulików z dnia 27 października 2004 r. obowiązywała w latach 2004-2014. Przez ten czas nastąpiło szereg zmian w sferze społecznej i gospodarczej.

Strategia Rozwoju Gminy Sulików jest dokumentem tworzonym przy udziale społeczności lokalnej podczas spotkań konsultacyjnych, mających charakter warsztatowy, jak również poprzez badanie ankietowe. Dokument zawiera m.in. diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, analizę SWOT, misję oraz wizję rozwoju gminy do roku 2025, cele strategiczne i cele operacyjne. Stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki rozwoju. Daje również możliwość tworzenia warunków rozwijania aktywności i świadomości społecznej poprzez różne formy współdziałania. Treść opracowania jest spójna z lokalnymi, krajowymi i europejskimi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 poddany został konsultacjom społecznym, poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Gminy Sulików. Przedłożony został Dolnośląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu oraz Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w celu stwierdzenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Po analizie ww. organów stwierdzono, że dla dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025” nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Mając na uwadze powyższe przyjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

Przewodniczący Rady

Jan Solecki